

ТЕМИ ОТ МЕДИИТЕ

02.01.2014 г.

Асоциация на индустриалния капитал в България в медиите

Българско национално радио

✓ Европа преди новините: С какво ще помогне единната структура за координация и управление на европейските средства в България за ефективното усвояване на еврофондовете

Според Ивайло Калфин, изводите от приключващия програмен период показват, че се налага да се унифицира управлението на фондовете, за да се избегнат сегашните проблеми с административни неуредици и противоречащи изисквания. Бизнесът отдавна настоява за агенция, която да координира работата по еврофондовете. Фирмите и общините имат най-големи проблеми при работата по европейски проекти с бюрокрацията, липсата на еднозначни правила и непрекъснатото променяне на изискванията.

Събеседници: Ивайло Калфин, евродепутат и Милена Ангелова, главен секретар на Асоциацията на индустриалния капитал.

Звуковият файл може да чуете на следния линк:

http://bnr.bg/Audio.aspx?lang=1026#http://bnr.bg/sites/hristobotev/Shows/Society/Euranet_plus/Pages/131228evropa_predi_novinite.aspx

Телевизия bTV

✓ Корупцията и бюрокрацията - основните пречки за бизнеса у нас

Според публикация в "Икономист" фирмите в България прекарват твърде много време в попълване на данъчни формуляри

Корупцията и бюрокрацията - това са основните пречки, които бизнесът у нас посочва. Според публикация в "Икономист" фирмите в България прекарват повече време в попълване на данъчни формуляри, отколкото в която и да е друга страна от Европейския съюз.

Страната ни е на дъното и в класацията за вадене на лиценз - процедурата отнема повече време само в Кипър, Малта и Испания.

„Трябва да си избере много добре сектора, в който работи. Трябва да е изцяло ориентиран към автентичен бизнес, който няма нищо общо с държавата”, казва икономистът Десислава Николова. Така започва и Мила Атева - с помощта на семейството си реализира мечтата си за собствено ателие. „Направих марка, която просъществува 5 години. Освен ателието, имах и представителен магазин, но заради липсата на опит фалирах”, разказва тя.

Мила не се отказва - стъпвайки на предишните си грешки, реализира втори, далеч по-успешен проект. „След фалит се изправяш с помощта на приятели, на роднини, на семейството си, но може би най-важното нещо е да намериш сила сам в себе си”, убедена е тя.

Иван Коджабашев е управител на печатница в Благоевград. Бизнесът му оцелял в кризата благодарение на гъвкавата си политика спрямо клиентите. „Мисля, че задържахме нивото благодарение на старанието си да работим качествено и на добри цени. Всичко е за сметка на повече труд, повече упоритост и на лишения”, споделя той.

Въпреки че работодателските организации настояват за реформи, отчитат и положително развитие. Има известно пречупване на тенденцията да се рекетира бизнесът от държавата. „Ние винаги сме казвали, че не искаме държавата да ни помага. Важното е да не ни пречи”, казва Васил Велев от Асоциация на индустриалния капитал в България.

Важни обществено-икономически и политически теми

Вестник Сега

✓ 1.4 млн. българи ще плащат по-високи осигуровки и данъци

Само ръстът на минималната заплата ще струва на бизнеса 84 млн. лв. допълнително на година

Около 1.4 млн. българи и работодателите им ще плащат тази година по-високи осигуровки и данъци заради увеличените минимални осигурителни прагове и ръста на максималния доход и на минималната заплата, макар че размерът на ставките се запазва без промяна.

За втора поредна година най-сериозно се вдига осигурителната тежест за хората с високи доходи. През 2014 г. максимумът, върху който трябва да се плащат осигуровки, е 2400 лв. вместо 2200 лв. От увеличението ще бъдат засегнати

около 96 000 души, чиито възнаграждения са до 2400 лв. месечно. От НОИ очакват 37 млн. лв. допълнително от вдигнатия праг.

Увеличението на минималната работна заплата от 310 на 340 лв. според първоначалните сметки засяга 286 000 души. За 195 000, които са работили на минимума и през 2013 г., ръстът е с максималните 30 лв., или с 9.7%. За бизнеса увеличението ще струва 84 млн. лв. на година заедно с по-високите осигуровки.

Служителите ще плащат и 10% данък, или 36 лв. повече на година, ако получават минимална заплата. Една от социалните мерки на правителството обаче предвижда всички работещи на минимална заплата да си получат данъка обратно през 2015 г. след подаване на данъчна декларация. Точно при обсъждането на тази мярка стана ясно, че държавата изобщо не знае колко хора се трудят за най-ниското възнаграждение у нас. Управляващите се похвалиха, че от мярката ще могат да се възползват между 260 000 и 480 000 души, което е прекалено голям диапазон за правене на реални разчети. Обяснението беше, че останалите работят на непълнен работен ден и получават дори по-малко от минималната заплата. Мярката беше остро критикувана от работодатели и икономисти като крайно несправедлива. Според изчисленията им по-квалифицираните служители, чийто труд е оценен между 340 лв. и 377 лв., ще получат по-малко пари след плащането на данъка, отколкото работещите на минимума.

За около 1.08 млн. работещи в 43 икономически дейности бизнесът и синдикатите се договориха за увеличение на минималните прагове с 3%, което, макар и с малко, също ще вдигне дължимите данъци и осигуровки. Повечето от работещите вземат по-високи възнаграждения от минималните и увеличението не би трябвало да ги засегне. Работодателите обаче винаги са предупреждавали, че когато се вдигат минималните доходи, им се налага поне със същия процент да стимулират и по-ценните си и съответно по-скъпоплатени служители. От увеличението на праговете НОИ се надява на 22.7 млн. лв. повече.

Запазват се минималните прагове за самоосигуряващите се, които са 420 лв., 450 лв., 500 лв. и 550 лв. според размера на облагаемия им доход през 2012 г. И това според бизнеса е несправедливо, тъй като реално хора, чиято дейност през 2013 и 2014 г. не върви добре, ще трябва да плащат по-високи осигуровки, ако две години по-рано са имали повече късмет. Земеделците и тютюнопроизводителите трябва да се осигуряват поне върху 240 лв., но ако имат и друга дейност, минимумът за тях става 420 лв. Запазва се общата ставка на социалните и здравните осигуровки - 30.3%. От тях 12.9% са за сметка на осигурения, а 17.4% - за сметка на работодателя. За общо заболяване и майчинство ставката остава 3.5%, за безработица се запазва 1%, за пенсия - 17.8%, като 5% от тях отиват за допълнителна пенсия в капиталов стълб за родените след 1959 г. Здравните осигуровки остават 8%.

СМЕТКИ

Върху 200 лв. повече на месец от увеличението на максималния осигурителен доход бюджетът си прибира обратно по 309.60 лв. на година от работещите и по 417.60 лв. от бизнеса като осигуровки. Увеличението на минималната заплата с 30 лв. пък означава 46.40 лв. повече на година за служителя и 62.64 лв. - за работодателите.

[Вестник Капитал Daily](#)

✓ Икономиката през 2014 г.: Между Европа и местната политическа несигурност

Външните пазари могат да влияят позитивно, но има вътрешен риск за публичните финанси

Съживяването на българската икономика през последните 2-3 години все повече започна да прилича на студент преди изпит: ще започна да уча, само че от утре. Така и възстановяването на икономиката на страната се отлага с всяко следващо тримесечие, но все пак тя някак успява да избегне повторно влизане в рецесия. Дори и малките ръстове, които се движат в рамките на статистическата грешка, се дължат на колежката от горния курс, която макар и да не се представя отлично напоследък, все пак е учила - Европа.

През 2014 г. отново най-голямата надежда, но и най-големият риск, е свързана с ЕС. Според анализаторите българската икономика стандартно се движи плътно зад Европа с около три месеца закъснение. Това ясно се забеляза и от по-убедителното завръщане на българския износ, и то веднага след като икономиките от еврозоната излязоха от повторната рецесия.

На икономиката продължава да оказва влияние и вътрешният риск от политическата несигурност. А и макар управляващите да са дали заявка за "рестарт на икономиката", анализаторите смятат, че съществува опасност от неизпълнение на бюджета, което би било пореден негативен сигнал към инвеститорите. Затова и прогнозите на икономистите за ръста през тази година са в много широк диапазон - между 0.5 и 2%, като най-вероятно България ще успее да премине прага от 1%, но с малко.

Среден 3

Ако трябва да поставим оценка на представянето на икономиката през изминалата година, то тя би била среден 3, особено като се имат предвид очакванията, които имаше към нея в началото на 2013 г. Причината е, че възстановяването в Европа също се движеше по ръба, а България плътно следва нейното развитие. Това ясно се вижда от данните за трето тримесечие, когато БВП се увеличи с 0.8% на годишна база (след това НСИ ревизира оценката си до 0.7%). По-значителният ръст в България дойде веднага след като Европа успя да излезе от повторната рецесия, макар и със съвсем слаби темпове. Представянето ѝ през третото тримесечие обаче беше още по-малко убедително отколкото през април - юни и ръстът в еврозоната беше едва 0.1%. Затова и експертите смятат, че през 2014 г. Европа отново ще е основният външен риск за българската икономика. "През третото тримесечие се вижда издишане. Все още не можем да говорим за убедително излизане от рецесията. Към момента финансовите пазари са успокоени, но икономиката на Европа още е болна. За да се преодолее напълно дълговата криза, ще трябва години", казва Десислава Николова, която е главен икономист на Института за пазарна икономика (ИПИ).

Към еврозоната са насочени и надеждите за ръст през следващата година. По думите на Георги Ангелов от "Отворено общество" вътрешните развията в страната ще имат по-скоро отрицателно влияние върху икономиката и Европа ще трябва да издърпа България нагоре.

Златната кокошка

Основният двигател на икономиката, отново ще е износът. Експортните компании, изглежда, се завръщат все по-убедително в ЕС (ако съдим по данните за миналата година), след като се бяха насочили към пазари извън общността по време на кризата. Последните данни на националната статистика показаха, че общата стойност на българския експорт за първите десет месеца на годината е 36.4 млрд. лв., което е с почти 8% повече на годишна база. Ръстът към Европа е 9.6%, а извън нея - 5.1%. Ако еврозоната не ни изненада неприятно, изгледите са, че тенденцията ще продължи и тази година и дори можем да се надяваме, че експортът ще запази двуцифрени темповете на ръст.

Добрите новини идват и от факта, че България изнася все повече стоки с добавена стойност. Отличникът в тази категория е секторът на машиностроенето. През първите 10 месеца на миналата година експортът на машини и оборудване растеше с двуцифрени темпове, след като за цялата 2012 г. порасна едва с 0.7%. Очакванията в бранша за 2014 г. обаче са противоречиви и перспективата не е еднозначна за отделните подсектори и предприятия. Като цяло пазарът ще става все по-труден, а китайските стоки ще засилят допълнително натиска, смята Илия Келешев, който е председател на Браншовата камара по машиностроене.

За сметка на Европа експортът към трети страни леко е забавил ход. Турция продължава да е основният ни търговски партньор извън ЕС. Износът натам обаче значително се е забавил и е нараснал с едва 2.7% годишно към октомври. За сравнение - през първата половина на годината експортът за южната ни съседка растеше с между 20 и 30%. Китай следва Турция и заема второ място. Русия пък вече е третият ни най-голям търговски партньор. Според Десислава Николова от ИПИ развиващите се страни от Далечния изток, към които износителите се насочиха през 2010 и 2011 г., са доста колебливи пазари.

Инвестиционен жълт картон

Освен развитието на европейските икономики друг фактор за растежа е притокът на капитали към България. И 2014 г. обаче най-вероятно ще е белязана от по-предпазливо кредитиране и слаб интерес на чуждите инвеститори.

В началото на 2013 г. инвестициите (като компонент от БВП) нараснаха с 5% годишно, но след това отново се забавиха до едва малко над процент. Сега на инвестиционните решения тежи и политическата обстановка, както и решението на рейтинговата агенция Standard & Poor's в края на миналата година да ревизира перспективата по рейтинга на България от "стабилна" на "негативна". Сред причините за това от агенцията посочиха политическата нестабилност в страната, а също и възможното забавяне на нужните реформи при евентуални предсрочни избори. Вицепремиерът Даниела Бобева изрази съгласие с оценката на рейтинговата агенция, че политическата несигурност в страната ще забави реформите. "Това, което се счита от Standard & Poor's като риск за икономиката, са нови предсрочни избори и те просто са прави", допълни Бобева. Предстои да видим дали инвеститорите ще вземат предвид "жълтия картон" за България от S&P.

Според Десислава Николова пък в данните за БВП се вижда лек ръст на инвестициите, но по-голям проблем е потиснатото вътрешно потребление. То спадна с по около процент годишно през цялата 2013 г. Слабото търсене пролича и от данните за дефлацията, която продължи около половин година и е ясен сигнал за забавяне на вътрешното потребление. То обаче зависи до голяма степен и от създаването на работни места, което не се случи и през 2013 г.

През тази година вероятно ще има малко раздвижване на пазара на труда, но отново незначително, тъй като заетостта обикновено следва развитието на останалите макропоказатели. Според правителствените прогнози, както и тези на Европейската комисия, безработицата ще намалее от около 13% тази година до 12.5-12.6%.

Бюджет на ръба

Бюджетът за тази година също може да се окаже риск за икономическия ръст, вместо да осигури "рестарт". Според анализаторите, а и според самите управляващи, приходите в него са доста напрегнати. Както отбелязва и Георги Ганев от Центъра за либерални стратегии, през последната половин година има проблем със събирането на приходите, а в същото време разходите не се намаляват.

Десислава Николова също изразява притеснение от евентуална спешна ревизия на бюджета, каквато беше направена и през 2013 г. "Това правителство има склонността да удовлетворява всякакви искания, т.е. има риск по отношение на здравето на публичните финанси", добавя тя. В един от последните икономически анализи на UniCredit пък се посочва, че има риск правителството да се концентрира върху популистки мерки с цел да се хареса на избирателите за сметка на разходи, които да донесат растеж в по-дългосрочен план (за мерките на правителството, които влизат в сила от тази година, виж карето).

В бюджета има заложени и принципно добри идеи, като например публичната инвестиционна програма за 500 млн. лв. Нейният ефект обаче ще зависи от начина, по който ще се разпределят парите от него - дали това ще става по прозрачни и ясни критерии или за "приятелски проекти", за което експерти вече изразиха притеснения.

Ако трябва да обобщим - въпреки че засега прогнозите за икономиката през 2014 г. са тя да е по-добра от изминалата, все пак не са отминали и традиционните рискове, свързани с еврозоната и политическата несигурност. От тяхното преодоляване зависи дали тази година България най-сетне ще премине кризата успешно, или отново ще остане на поправителен по икономика.

Прогнози 2014

Георги Ганев, програмен директор в Центъра за либерални стратегии

Възможно е някакво съживяване и на вътрешното търсене

Рисковете за следващата година са вътрешен и външен. Външният риск е свързан с еврозоната - ако там се случи някой от негативните сценарии и икономиките не могат да потеглят въпреки по-добрите данни за последните тримесечия. Вътрешният риск е политически. Бизнесът е трудно да си закотви очакванията, което го изпраща в консервативна позиция. Това означава и по-малко вътрешно търсене. Виждам и малък фискален риск, но може би не толкова за догодина. Въпреки че през последната половина година има проблем със събирането на приходите, без да се намаляват разходите.

От друга страна, износът на България е доста диверсифициран - както към ЕС, така и към трети страни. Последните данни за търговията показват ръст с 6%. Напълно е възможно някакво съживяване и на вътрешното търсене и по-малко вероятно, но също не можем да го изключим - приток на капитали. Като се вдига морето, и най-калпавата риба се вдига с него.

Десислава Николова, главен икономист в Института за пазарна икономика

Нашият шанс за следващата година са външните пазари

Нашите очаквания за догодина са положителни. Ако се запазят добрите сигнали, очакваме ръст от 1.3-1.5% на годишна база. И при положение че не се осъществят двата риска - засилване на политическата несигурност и ако не се запази възстановяването на Европа. Политическата несигурност към момента е позатихнала, но по-скоро има тлеене на напрежение. Друг много сериозен риск е дали ще се запази ръстът в Европа. През третото тримесечие се вижда издишане. Все още не можем да говорим за убедително излизане от рецесията. Към момента финансовите пазари са успокоени, но икономиката на Европа още е болна. За да се преодолее напълно дълговата криза, ще трябва години.

По отношение на българския бюджет след последните добавки между първо и второ четене той се напрегна още повече както в приходната, така и в разходната част. Притесненията ни са да не се наложи спешна ревизия. Това правителство има склонността да удовлетворява всякакви искания, т.е. има риск по отношение на здравето на публичните финанси.

В данните за БВП се вижда ръст на инвестициите, но вътрешното потребление остава потиснато. Нашият шанс за следващата година са външните пазари. Туризмът също се очертава като сектор с перспективи и може да се надяваме на добри новини оттам при добро управление на сектора на микро ниво.

Георги Ангелов, старши икономист в "Отворено общество"

Правителството трябва да спечели доверието на инвеститорите

Правителството трябва да докаже, че може да спечели доверието на българските инвеститори. Ще бъде много важно изпълнението на бюджета. Той е амбициозен откъм приходи и намаляване на дефицита и трябва да внуши на инвеститорите, че правителството държи нещата под контрол. Това обаче е нож с две остриета, защото ако не бъде изпълнен бюджетът, това може да изпрати обратен сигнал.

Основно разчитаме Европа да тръгне нагоре, за да може да повлече и нас. Нямаме вътрешни двигатели, които да движат ръста. Ниските лихвени проценти на Европейската централна банка не могат да произведат инфлация. Банките продължават да не кредитират. Предстои стрес тест на европейските банки. Те ще трябва да докажат, че имат достатъчно капитал. Затова и през 2014 г. слабото кредитиране ще продължи.

Има шанс за положителен растеж тази година. Изглежда, че 2014 г. ще бъде по-добра от миналата и засега няма причина това да не се случи. По-скоро вътрешните развията ще дърпат надолу. Надеждата е в Европа, въпреки че тя не е в най-доброто си състояние.

Алекс Бебов, управляващ директор на "Балканска консултанска компания"

Ако европейската и руската икономиката се задвижат, България ще го усети

Очаквам, че икономиката ще се задвижи напред и растежът ще е 1.5-2%. Почти всички от вносителите на български стоки като икономисти се очаква да имат по-добра година през 2014 г. в сравнение с 2013 г. Ние сме малка икономика и когато малко по малко европейската и руската икономика се задвижат (а това е базисният ми сценарий за 2014-2015 г.), неминуемо това ще има ефект и в България. Ако наистина се раздвижат големи енергийни и инфраструктурни проекти, това ще е допълнителен стимул, както и подобряване на усвояването на европейски фондове. Местното потребление би последвало, но може би чак през 2015 г. Мисля, че с тази ниска задължнялост държавата може да си позволи малко повече ливъридж от тези ниски нива и под една или друга форма да тласне напред растежа.

Най-големият риск пред икономиката за мен този път не е външен, а вътрешен и е свързан с политическа несигурност. Това, което е хубаво обаче, е, че независимо от политически вражди започваме да виждаме стъпка по стъпка подобряващи се очаквания на бизнеса за 2014 г. Мисля, че икономиката ни е по-конкурентна и по-добре подготвена за нови външни шокове, отколкото преди Lehman Brothers.

За чуждестранните директни инвеститори би помогнало, ако има повече политическа сигурност и да не сме в новините за лошо. За портфолио инвеститорите в акции трябва поне една голяма компания, най-вече държавна, да дръпне интереса и към нас.

✓ **Енергетика: година на ръба на фалита**

При гигантска задължнялост в сектора се предвиждат нови мега проекти, срутване на ВЕИ сектора и липса на смислени реформи

За българската енергетика 2014 ще е традиционно гореща година – очакват се международни преговори по спорни мегапроекти, както и ефектите от въздействието на още по-спорни регулации и държавна намеса. Като за капак най-големите компании в сектора ще трябва да преборят растящата задължнялост. За промишлените потребители остава

надеждата за алтернативни доставки на горива, които да им дадат глътка въздух. За домакинствата трето поредно поевтиняване на тока може да звучи примамливо. Ефектът обаче ще бъде масивно изливане на пари, които след това ще трябва да се плащат от данъкоплатците. Все пак има и поводи за оптимизъм – свободният пазар на електроенергия ще направи още една крачка, а напредък се очаква и по газовите връзки със съседните страни (тази към Румъния вече е готова).

Вечната сага

Със статут на безкрайно протяжен проект в новата година влиза АЕЦ "Белене". През юли ще бъдат изслушванията на представители на НЕК и "Атомстройекспорт" по арбитража за втората атомна централа в България. В Париж двете страни трябва да дадат обяснения по насрещни искове от 2011 г. - руската страна претендира за поръчано, но неплатено от НЕК оборудване, а българската – че не е получила цялата договорена сума при обратното изкупуване на стари съоръжения. След като през март 2012 г. кабинетът "Борисов" се отказа от атомната централа, искът на руснаците набъбна до 1 млрд. евро. и руската страна даде да се разбере, че той може да бъде оттеглен, ако България възобнови строежа на "Белене". Предвид явните намеци на коалицията БСП - ДПС за поредно възраждане на проекта, не е изключено и извънсъдебно споразумение с Москва.

Освен беленския сюжет паралелно ще върви и този за седми блок в АЕЦ "Козлодуй". През декември правителството възложи на Българския енергиен холдинг (БЕХ) да проведе 9-месечни преговори за определяне на стратегически инвеститор с Toshiba Corporation, която е мажоритарен собственик на Westinghouse, доставчик на избраните реактори AP 1000 (за които няма дори предварително мнение на Агенцията за ядрено регулиране). Това на практика отрязва възможността произведеният руски реактор за "Белене" да бъде инсталиран на площадка в "Козлодуй", тъй като мандатът на БЕХ е да преговаря за изграждане на блок с реактора на Westinghouse AP 1000. Американската компания пък бе избрана с, меко казано, странна процедура "на база резултатите от предпроектното проучване и доклада на изпълнителния директор на "АЕЦ Козлодуй" ЕАД"... новата мощност, която ще бъде изградена на площадката на АЕЦ "Козлодуй", да бъде AP1000". Самото предпроектно проучване беше изготвено от... Westinghouse. В случая имаме класически конфликт на интереси и ще бъде интересно как общественото мнение ще приеме очертаващата след няколко месеца сделка. Стойността ѝ в крайна сметка може да излезе около 6 млрд. евро. Досега за предпроектни проучвания държавата е похарчила 18 млн. лв.

Друг аспект на ядрената сага също заслужава внимание – скоро ще приключи и екологичното оценяване на новата мощност край Козлодуй. През 2013 г. държавната проектна компания "АЕЦ Козлодуй – Нови мощности" представи обемния доклад за оценка за въздействието върху околната среда (ОВОС) на няколко обществени обсъждания, вследствие на които граждани, неправителствени организации и местните власти от региона са внесли над 100 мнения и запитвания по проекта. Становища по екооценката на седми блок са пожелали да изпратят и от министерствата на околната среда на Румъния и Австрия. В момента българското екоминистерство очаква румънската и австрийската позиция по ОВОС-а, за да вземе решение по тази процедура, уточниха за "Капитал Daily" от ведомството.

Екооценката е и една от последните стъпки, преди правителството да може да вземе решение по същество за изграждането на новия блок. В същото време за най-важния ядрен проект - удължаването на живота на работещите пети и шести блок, което е най-евтиният вариант България да продължи да има атомна енергетика, почти не се говори.

Нови преговори с Москва

По вече строящия се газопровод "Южен поток" България също е принудена да води преговори. Както се разбра през декември, за да гарантира спазването на европейското законодателство по проекта, през януари Европейската комисия ще участва в предоговарянето на проекта с "Газпром". Брюксел ще бъде на страната на държавите членки, през чиято територии минава газовото трасе – Австрия, България, Хърватия, Гърция, Унгария, Словения и асоциираната Сърбия, която е членка на Енергийната общност. Брюксел предупреди, че междуправителствените споразумения на тези страни с Русия са в разрез със законодателството за свободни енергийни пазари. Затова националните правителства имат две възможности – или да не спазват поетите пред Москва ангажименти, или да не предоговарят споразуменията. В противен случай ЕК заплаши с наказателни процедури, а това значи и финансови санкции по проект със съмнителна икономическа ефективност.

Докато текат преговорите за правния статут и достъпа до тръбите, проектното дружество "Южен поток - България" трябва да избере основен изпълнител на българския участък от газопровода, който е за 4.1 млрд. евро (с ДДС). Процедурата беше стартирана в края на октомври, но заради краткия срок възложителят получи искания за удължаване на конкурса (поне официално). В крайна сметка той беше рестартиран в края на декември - без срока за оферти да е по-дълъг. Така остава неясно и дали ще бъде спазен графикът, според който доставките и строителството на българска територия трябваше да започнат още през декември. Напролет пък ще започне полагането на отсечката от "Южен поток", която минава под българските води на Черно море и стига до Паша дере край Варна. Компанията "Южен поток транспорт", която се занимава с целия морски участък, обеща да прокара тунели под плажа, с които ще се избегне разкопаването му. Но "Южен поток - България" отказа да премести компресорната си станция по-далеч от вилната зона в района.

Индустрията е притисната

Българските индустриални компании плащат една от най-високите цени за електроенергията. В изследване на Германската асоциация на индустриалните консуматори на енергия (VIK) в 29 държави пред България се нарежда само Чехия. От VIK отбелязват, че скъпият промишлен ток пречи на конкурентоспособността на икономиката. "Далеч по-богати държави с далеч по-стабилни икономики имат по-евтина електроенергия. За нас основно очакване е в условия на криза цената на тока да не се увеличава", коментира пред "Капитал Daily" Константин Стаменов, председател на Българската федерация на индустриалните енергийни консуматори (БФИЕК). Сред причините за по-скъпия ток за индустрията в България е кръстосаното субсидиране, при което по-ниските тарифи за домакинствата се компенсират с по-високи за

бизнеса. Битовите потребители вече изпреварват промишлеността по дял в консумацията на ток. "Време е да се обърне сериозно внимание на енергийната ефективност в домовете, защото големите производства са принудени да бъдат ефективни и го правят, доколкото могат", допълва Стаменов.

По неговите думи ситуацията на газовия пазар не е по-различна – цените трудно ще паднат при един доставчик, какъвто е "Булгаргаз". "Искаме да видим действия в посока алтернативни доставки. Газовите връзки трябва да се случат, както и да има повече местен добив на газ", казва Стаменов. От газовите интерконектори със съседите само този към Румъния скоро ще бъде готов. Изграждането на тези към Гърция, Турция и Сърбия не е започнало. От тях в най-напреднала фаза е гръцката, по която в момента се правят технически проект и ПУП. Достъпът до гръцката и евентуално до турската преносна мрежа ще даде шанс на България да получава газ след 2018 г. от т.нар. Южен газов коридор чрез проекта ТАП.

Зелените са пред фалит

2014 ще е тежка за собствениците на ВЕИ централи. Таксата върху приходите на слънчевите и вятърните паркове, която беше изненадващо въведена през декември, ще отнема 20% от приходите им по преференциални тарифи (т.е. от всичките им приходи), но това не е единственото нещо, за което те трябва да се притесняват. Гласуваните разпоредби предвиждат ограничение за работата на ВЕИ, определено като часове работа през годината.

От тази година стартира и балансиращият пазар на електроенергия, при който централите трябва да плащат за отклоненията в предварително предвиденото производство, това са т.нар. небаланси. Досега енергията при излишък или недостиг се компенсираше за сметка на НЕК и ЕСО. Очаква се това да отнеме още между 7 и 10% от приходите на ВЕИ инвеститорите. За капак електроразпределителните компании очакват от ДКЕВР да одобри цени за достъп до мрежите им, които централите също трябва да плащат. Те ще бъдат от порядъка на 1 до 3% от приходите, но с акумулаторния ефект на другите такси и ограничения зелените инвестиции ще излязат на тъмно червено. "Очакваме отнемането да надмине 50% от приходите ни. Няма бизнес, който да оцелее при такива условия. До 3 месеца ще има фалити", обясни за "Капитал Daily" председателят на Българската фотоволтаична асоциация Меглена Русенова. По думите ѝ проблемът с ВЕИ таксата например е, че управляващите нямат ясна визия какво ще правят с набраните средства и затова мярката изглежда като наказателна за цял един сектор. Русенова очаква от правителството да обясни ясно какви мерки се вземат за оздравяване на енергетиката. Зелените централи обаче скоро ще получат малка утеха. От енергийния регулатор съобщиха, че предстои да им бъдат върнати около 300 - 400 млн. лв. Те бяха събрани от мрежовите компании по вече отменените временни цени за достъп, които ДКЕВР се опита да прокара през есента на 2012 г.

Като цяло следващата година не обещава положителни развития. На фона на гигантската задлъжнялост в сектора се предвиждат нови мегаломански проекти, срутване на сектора на възобновяемата енергия и липса на смислени реформи. Дори и очертаващото се поредно намаление на електроенергията ще е с горчив привкус - то ще бъде платено с нарастваща задлъжнялост на БЕХ, която един ден ще трябва да се плати от данъкоплатците.

✓ Какво влиза в сила от 1 януари 2014 г.

Отпадат ограниченията за българи на всички трудови пазари в рамките на ЕС. От приемането на страната ни в Европейския съюз през 2007 г. няколко пъти бяха облекчавани и елиминирани част от пречките за свободно движение на български работници в другите страни членки, но от днес такива вече няма никъде, макар че Великобритания реши да затегне правилата си за кандидатстване за социални помощи от граждани на ЕС заради тревогите, че пазарът им ще бъде зает от българи и румънци след отпадането на ограниченията.

На трудовия пазар настъпват няколко промени:

- Минималната работна заплата от 1 януари става 340 лв, увеличава се и месечното обезщетение за майки във втората година от отпуска по майчинство - също от 310 лв. на 340 лв.

- Максималният осигурителен праг се вдига от 2200 лв. на 2400 лв.

Въпреки дебатите за отпадане на тавана за пенсиите около приемането на бюджета максималният размер на пенсията ще продължи да се определя както досега - 35% от максималния осигурителен праг. Така най-големите пенсии стават 840 лв. вместо досегашните 770 лв.

- Възрастта и стажът за пенсия бяха замразени на същите стойности и за трите категории труд.

- Нови минимални осигурителни прагове за 2014 г. бяха договорени за общо 43 икономически дейности, като средното увеличение спрямо 2013 г. е 3%.

Увеличава се данъкът за по-старите автомобили, които не отговарят на най-високите европейски екостандарты. Досега от 50% отстъпка се възползваха собственици на автомобили до 100 конски сили с катализатор. Занапред намаление от 50% ще има само за колите с мощност на двигателя до 74 kW и съответстващи на екологични категории Евро 3 и Евро 4, а за съответстващите на Евро 5 и 6 - с 60% намаление. Повечето автомобили обаче не попадат в тази категория.

Влиза в сила обратното начисляване на ДДС при доставки на зърно и технически култури. Обратното начисляване на ДДС е изключение от общия принцип на данъка върху добавената стойност, при който данъкът се начислява не от доставчика, а от получателя. Новият механизъм ще се отнася до зърнените и техническите култури в непреработен вид, посочени в част втора на Приложение №2 от Закона за данъка върху добавената стойност (ЗДДС).

В сила е законът, който забранява участието на фирми, регистрирани в офшорни зони, в 28 икономически дейности (известен като законът, внесен от Делян Пеевски). Офшорки вече не могат да участват в обществени поръчки, да получават концесии, да се възползват от облекченията за инвеститори. Забранена зона за тях стават спортните клубове, мобилните оператори, медиите, социологическите агенции, организаторите на хазартни игри, банките, пенсионните дружества и застрахователните компании.

Токът за битови нужди е на по-ниски цени. С по около 0.9% намалява дневната тарифа и с по 10% нощната и на трите доставчика. ДКЕВР уреди поевтиняването, като намали нормативно признатите технологични разходи на електроразпределителните и топлофикационните дружества, които от своя страна обявиха, че ще обжалват решението в съда. Според изчисленията на синдикатите новите цени реално ще доведат само до 1-2% намаляване на сметките.

✓ Десет световни тенденции през 2014 г.

От по-лесното стартиране на бизнес до преосмислянето на университетската диплома

Коя е онази "голяма идея", която ще определи 2014 г.? Годината отсега обещава да е интересна, а развитието на технологиите предлага да погледнем на света по напълно нов начин. Предлагаме ви поглед върху някои от основните насоки, които ще дефинират следващите 12 месеца. И не се изненадвайте, че много от тях са свързани с технологии - това е новата реалност.

Годината на предприемачите

"Технологиите помагат на всеки бизнес, бил той голям или малък, да се движи напред. И това само ще се засилва през тази година", смята собственикът на конгломерата от компании Virgin Group Ричард Брансън. Според него сега предприемачите могат да изградят фирма с частица от разходите, необходими в миналото. "Всичко това, което причиняваше главоболие при създаването на нов бизнес – от счетоводството до развитието на уебсайта, сега е напълно достъпно за малките компании, давайки им същите възможности като тези на големите предприятия на цена, която могат да си позволят", твърди Брансън. За да изгради устойчив бизнес, вече никой не бива да забравя, че не можеш да скриеш няколко скелета в гардероба - през 2014 г. все повече компании ще осъзнават, че все по-малко контролират колко прозрачна да е дейността им. В света на интернет и социалните мрежи много бързо изскачат на бял свят факти като лоши условия на труд, избягване на данъци или неправилно изхвърляне на отровни отпадъци.

Нов смисъл на университетската диплома

Все повече експерти по образованието смятат, че трябва да променим разбирането си, че университетската диплома просто означава, че сме преминали през необходимия брой курсове. Вместо това трябва да се фокусираме върху наученото. Студентите трябва да се насочат към един определен предмет и да покажат, че са усвоили материала чрез поредица от тестове и задачи, а не просто да посещават множество различни курсове. Факултетските преподаватели трябва да работят по-близо със студентите, а друга група оценители да преглежда изпитите, докладите и рефератите. Това не важи само за университетите, защото водещата световна тенденция е приключването с преподаване на едно и също за всички ученици и навлизането в епохата на индивидуализираното обучение. Благодарение на технологиите учители и преподаватели ще могат да проследяват през годините кои са силните и слабите страни на всеки, кое му е интересно и от кое му е адски скучно и да профилират обучението за него. Все пак образованието не е за учителите, а за това да се научава.

Инвестирането се променя

Жените и родените в периода 1980 - 2000 г. започват да инвестират повече, докато "старите кучета" се пенсионират. А това ще доведе до трайни последици. "Сега инвеститорите разделят парите си на две отделни части – пари за инвестиране, които трябва да донесат най-голяма възвращаемост, и пари, които дават всяка година на благотворителни организации. Но това ще се промени, тъй като възможностите да изразиш ценностите си, били те социални, екологични или политически, вече стават повече. И така парите за инвестиране и парите за благотворителност вече не могат да се разграничават толкова ясно", казва Сали Кравчек, бивш шеф на Merrill Lynch.

Разделението между медии и технологии се топи

"Какво ще дефинира медиите и технологиите през 2014 г.? Краят на разграничението", смята Джулия Бурстийн от американския телевизионен канал CNBC. Според нея тези две индустрии ще се слоят и бариерите ще изчезнат, оставяйки след себе си компании за интегриран микс от съдържание и разпространение. "Това ще доведе до поставянето на по-амбициозни цели и на по-мощни и рисковани проекти, които ще сринат границите в този бизнес", казва Бурстийн. Тя посочва, че вече не само големите, но и малките локални и регионални медии ще влязат в новата ера чрез активно използване на социални мрежи и други източници на обратна връзка с аудиторията.

Признай, че не знаеш всичко

Специалистите от "Човешки ресурси" използват цял набор от критерии за потенциалните кандидати за работа, за да определят техните възможности и лидерски качества. Но за тях става изключително важно това, което наричат гъвкавост на ученето, или да имаш достатъчната самоувереност, за да си признаеш, че не знаеш всичко, да задаваш въпроси, да бъдеш любопитен и да можеш да действаш бързо с информацията, която току-що си научил. Изключително важно за всеки лидер е да говори с хора, които имат различна перспектива от тази на неговия екип, и да бъде активен слушател, дори когато получава лоши новини. На персонала и клиентите не бива да се гледа единствено като на проблем, а и като на решение - начинът, по който гледаме на хората, определя и поведението и решенията.

Възходът на смартфоните

През 2014 г. повече смартфони и други мобилни устройства могат да бъдат използвани за достъп до интернет в сравнение с традиционните компютри. Този поход към един все по-мобилен свят ще създаде нови възможности за много индустрии. Очакванията са, че компании от развиващите се страни ще станат сериозни играчи, отбелязвайки бърз ръст, тъй като свободно се възползват от новите технологии. В Кения например смартфоните се използват за събиране на данни от над 175 здравни центъра, обслужващи над 1 млн. души. Тази технология е намалила разходите за системата за здравно информиране в страната с 25%.

Технологията размива границите

Много компании ще бъдат засегнати от последиците от иновациите. Размиването на границите, създадено от дигиталните технологии, ще преплете географски места, икономики, индустрии, продукти и частни и бизнес сфери. Отдавна се говореше за "истинско сливане" и сега ще станем свидетели точно на това. С все по-широкото навлизане на смарт устройствата компаниите ще се прехвърлят към съседни пазари, за да се възползват от новите модели за приходи, като например мобилна търговия или система за мобилно плащане. Няколко технологични гиганта вече проявяват нескрит интерес към тези възможности. Но в търговията има и процес на локализиране - на развитите пазари се усеща умора от онлайн пазаруването и хората искат да видят и пипнат продукта. Технологиите ще помагат този процес не да се връща назад, а да бъде надграден - вероятно ще се пазарува повече от местните магазини, но там търговецът ще знае повече за вас, а и самият продукт ще предоставя много повече информация за стоката, тя ще може през интернет да се сравнява с други на пазара, да се откриват плюсовете и слабостите ѝ.

Силата на индивида

Google, Facebook, Twitter, смартфоните, таблетите, електронните четци – все технологии, идващи от сферата на "частното" използване, а сега пре моделират начина, по който компаниите комуникират и взаимодействат със своите партньори и подчинени. Чрез тях бизнесите вече могат да разберат какво искат и от какво се нуждаят техните служители и клиенти. Още промени могат да се очакват, когато поколението, отраснало с тези технологии, влезе в работна възраст. Например има прогнози, че до 2014 г. социалните мрежи ще станат основна форма на бизнес комуникация за 20% от служителите по света. Колкото по-добре се осъзнае степента, в която всички сме свързани чрез обществени връзки, взаимни зависимости и технологии, толкова по-лесно е да се възприеме, че на планетата има 7 милиарда души с потенциал, а не 7 милиарда гладни гърла.

Защита на личната информация

Правителствата по света не са забравили ролята си на надзорник. Тъй като все повече граждани споделят персонална информация на сайтове като Facebook, властите обмислят регулации за защита както на личното пространство, така и на корпоративните данни. Европейският съюз въвежда по-строги правила, включително "онлайн правото да бъдеш забравен", което ще изисква уебсайтовете трайно да изтриват информация по искане на потребителя. Въпреки обществената натиска да се затегне защитата на личните данни чрез законодателни промени мнозина ще продължават да пренебрегват проблема, разкривайки огромно количество подробности за себе си онлайн.

Да обърнеш минусите в плюсове

На въпроса с достъпа до лични данни може да се погледне и от добрата му страна, защото той може и да ви пази по-добре от самият вас. До 4-5 години най-вероятно ще се появят първите интелигентни системи за сигурност, които ще ви предупреждават, че току що някой се е опитал да си купи с вашата кредитна карта парашут, докато медицинският ви картон показва страх от височини. Такъв "електронен охранител" дори ще може да засича аномалии като това, че данните показват, че плащате 50 литра бензин, а датчикът на колата ви отчита, че резервоарът е бил пълен догоре преди 10 минути. Колкото повече такава информация за живота ви се трупа онлайн, толкова по-съвършени би трябвало да станат тази системи.

✓ Какво може да се обърка

Предупреждения, които за мнозина е по-добре да не се сбъдват

България е сред страните с висок риск от избухване на социално недоволство и безредици през 2014 г. според Economic Intelligence Unit. Компания в тази категория ѝ правят Турция, Украйна, Египет, където през 2013 г. имаше продължителни и на моменти ожесточени протести. Сред 150 държави, за които е анализирана слабостта предимно на институциите и политическата класа, 65 страни са в двете най-рискови категории. Това са 43% от всички, докато преди 5 години те бяха едва 19.

Близкият изток и Северна Африка, както и Южна Европа и Балканите са особено застрашени. От българските съседи единствено Сърбия не попада в категориите "висок риск" и "много висок риск".

Лаза Кекич, един от авторите на годишната прогноза на EIU, посочи през октомври, че икономическите проблеми, намаляването на доходите и безработицата са само една от причините и не обясняват докрай защо хората излизат на улиците. "Експлозия се получава при намесата на други фактори - увеличаващо се неравенство, слабо управление, откъсване на елита от обществото, етническо напрежение (...), а особено важна напоследък е ерозията на доверието към правителствата и институциите, определяна още като криза на демокрацията."

Винаги е имало скептично отношение към подобни мрачни прогнози, а самите автори често предупреждават текстовете им да се възприемат като анализ на миналото, а не като хороскоп за бъдещето. Но всички водещи бизнес издания ги правят с надеждата, че през следващите 12 месеца читателите им ще положат усилия те да не се сбъднат.

На фона на очакванията 2014 г. да е най-добрата от кризата насам и нормализацията да се засили с оттеглянето на централните банки от стимулирането, при известно забавяне растежа на Китай и анемичен, но все пак растеж в ЕС, какво би могло да се обърка през годината?

Анализаторски центрове като Stratfor изброяват поне пет горещи точки:

- продължаващо напрежение между Иран и САЩ
- възход на национализма и екстремистките партии в Европа
- засилена конкуренция между Русия и Германия за бъдещето на Централна и Източна Европа и енергийната политика в Европа
- завръщане на Китай към твърда политика и демонстриране на военна сила
- безредици и икономически трудности в Индия и Турция.

Може да се добави още ескалиращо насилие в Нигерия или завръщане на Мексико към политическата парализа, както и съвсем не безобидното поевтиняване на петрола, от който зависят приходите и социалната стабилност в страни от Русия, през Венецуела до държавите от Персийския залив.

Ето още някои от предупрежденията за започналата 2014 г.:

1. Дефлация и национализъм в Европа

Повечето анализатори се обединяват около очакван 1% растеж на еврозоната през тази година и слаба инфлация. Но не трябва много, за да не се сбъдне тази прогноза и нещата пак да потеглят надолу. Още една година на стагнация ще постави на сериозно изпитание търпението на европейците, а изпадане в дефлация ще направи още по-трудно за периферните страни да обслужват дълговете си, тъй като ще ги оскъпи. Няма много оптимизъм, че ще бъде избегнато завръщане към кризисните времена. Отсъствието на чуждестранните спекулативни инвеститори и доверието в ЕЦБ засега са добри сигнали, но дефлацията може да промени всичко това.

Няма съмнение обаче, че предстои възход на антиевропейските и националистически партии. На изборите за Европейски парламент в края на май те определено ще се представят най-добре в историята си. Проблемът е, че това дава надежди и на ксенофобски, неонацистки и расистки структури. Националисти може да вземат над 25% от местата в европарламента заради смес от слаби икономики, висока безработица, разочарование от ЕС и традиционните политически партии, слаба избирателна активност.

При особено силно представяне на Националния фронт във Франция, Партията на независимостта във Великобритания, Партията на свободата в Холандия и СИРИЗА в Гърция ударът срещу социалисти и консерватори ще ги принуди да се обединят в центъра, за да съхранят едно проевропейско мнозинство.

2. Спукване на балон в Китай

Там вече се виждат раздутите имотни балони, бързо растат задлъжнялостта и лошите кредити, финансовата система не е в най-доброто състояние, а в същото време комунистическата власт се опитва да модернизира и пренасочи икономиката, в която почти във всяка индустрия се усеща свръхкапацитет от мощности.

Всичко това намалява печалбите от бизнеса с Китай. Но е рано да се правят залози, че втората по големина икономика в света ще изпадне в криза - за това вероятно ще трябва да минат доста години. Под "криза" за Китай днес се разбира темпото на растеж да падне под 7% годишно. Според China Confidential (анализаторска услуга на Financial Times) тази година китайската икономика ще расте със 7.6%.

3. Абегедон

Премиерът Шинзо Абе засега продължава да се справя добре с подхода си, станал известен като "Абеномика" - агресивна монетарна политика за връщане на 2% годишна инфлация и спиране на дългите години дефлация и стагнация. Но какво ще стане, ако това се превърне в Армагедон? Алекс Фридман от UBS дори създаде термина Абегедон, описващ ситуация, в която инфлацията се завръща, но не и икономическият растеж. В такава комбинация страната с огромен дълг ще изгуби доверието на инвеститорите и ще отслаби японските държавни облигации. Това може много бързо да се превърне във водовъртеж, който да всмуче една от големите икономики на света.

На този фон се повишава облагането на потреблението и се предлага централната банка да удвои обема от японски държавни облигации, които държи. При това идеята е да се удвои и срокът за погасяването им. Това означава, че на Шинзо Абе ще му е трудно да постигне добри реални резултата в икономиката през 2014 г.

На всичкото отгоре и прогнозите за световните дългови пазари са доста предпазливи и с множество предупреждения, че спекулативно надуване на доходността по тях над 5% рискува да предизвика последващ срив с всички негативи от това.

4. Проблеми с ВИТС

Този нов термин обединява Бразилия, Индия, Индонезия, Турция и ЮАР - възникващи пазари със значителни дефицити по текущите сметки, които ще пострадат от спирането на намесата на Федералния резерв на САЩ на капиталовите пазари. Прогнозата е, че инвеститорите ще се върнат за по-висока доходност в растящата американска икономика и ще оставят ВИТС във все по-остра нужда от капитали точно когато имат особено голяма нужда от тях.

В Турция премиерът Реджеп Тайип Ердоган преживява в момента може би най-трудните моменти в 10-годишното си управление, но едва ли ще бъде съборен от власт - партията му е с много силни позиции, опозицията не е готова за предсрочен вот, а кризата събуди у него политическия боец.

В Индия има вероятност националистическата партия Бхаратия Джаната да сформира правителство след изборите през 2014 г. Но лидерът й Нарендра Моди трудно ще стане премиер, ако не спечели подкрепа в по-големи части от страната, както и доверието на мюсюлманите.

5. Бързо поевтиняване на петрола

Високите цени на петрола посред криза вече трета година осигуряват забележително добри приходи на страните производителки. И това се случва на фона на намаляващ добив в поне три ключови центъра - Либия (заради нестабилността там), Иран (заради санкциите) и Ирак (заради революцията в енергетиката на САЩ благодарение на шистовия газ).

Но през 2014 г. е все по-вероятно на пазара да се завърне иранският петрол, а терминалите в Либия отново да заработят на повишена мощност. Това дава шанс цената да падне под 100, а може би и под 90 долара за барел. Освен ако тази тенденция не бъде балансирана от противоположната - увеличено търсене заради икономическото възстановяване и стабилни и силни валути на потребителите.

За много компании това означава повече печалба, за потребителите - по-малко разходи, но за страни като Русия последиците ще са силно негативни.

✓ Българските корпоративни лидери на 2013 г.

Най-големият от най-големите

Очаквано традиционният лидер в класацията на най-големите компании в България "Капитал 100" – "Лукойл Нефтохим Бургас", отново зае първото място и през 2013 г. При връчването на наградите на "Капитал" през юни отличието прие Димитър Добрев, директор "Производство" на петролното дружество. Поддредането на корпоративните гиганти е на базата на реализираните от тях приходи през 2012 г., а с резултата си от 8.2 млрд. лв. "Лукойл Нефтохим Бургас" е далеч пред всички останали. През последните три години компанията отчита двуцифрени темпове на растеж на приходите си (съответно 22%, 23% и 31%), за което значителна роля играят растящите цени на горивата в световен мащаб.

В годината, в която кризата се завърна във финансовите отчети на най-големите компании, общите приходи на дружествата от топ 100 нараснаха със скромните 7%. При най-динамичните 50 компании средният ръст е с 31%, като лидер по този показател с внушителните 292% беше регистрираната в Балчик "Сън фуудс", чийто бизнес е свързан с производството и преработката на слънчоглед.

Най-голяма печалба за годината сред дружествата от класацията реализира Българският енергиен холдинг (БЕХ), чийто неконсолидиран финансов резултат е в размер на близо 242 млн. лв. БЕХ оглавява и класацията на холдингите с общи консолидирани приходи от 6.5 млрд. лв.

В подредането по активи начело за поредна година е Националната електрическа компания, която управлява активи на обща стойност 6.8 млрд. лв.

Малки и динамични

Създадената през 2009 г. софийска земеделска компания "Био фарминг" се оказва най-динамично развиващата се сред малките и средните предприятия в България. Управляваното от Росица Цекина дружество оглави класацията "Гепард", която събира успешния малък и среден бизнес. Поддредането на най-динамично растящите частни компании е на базата на постигнатия от тях ръст на приходите за 2012 г., като част от критериите са постъпленията им да са се увеличавали поне през последните две години.

Шампионът за изминалата година е собственост на вносителя на Peugeot за България "София франс ауто" на предприемача Стоян Желев. През 2012 г. приходите ѝ са в размер на близо 12 млн. лв., като отчетеният ръст спрямо година по-рано е със 7113.86%.

Челната тройка в националната класация, в която попадат общо 1265 компании, се допълва от производителя на бира "Бритос", Велико Търново, и от производителя и търговец на месни продукти "Орион 2002", Пазарджик.

В класацията по рентабилност начело през 2012 г. е инженеринговото дружество ДИССИ, което отчита норма на печалба от 76.3 стотинки на всеки лев приходи. Общият финансов резултат на компанията за годината е 5.4 млн. лв.

Водачът на борсата

"Булгартабак холдинг" зае първото място в класацията на публичните компании "Капитал 50" за изминалата година. Тя подрежда най-добрите дружества на борсата, като използва критерии като реализираните от тях приходи през 2012 г. и ръста им спрямо 2011 г., пазарната им капитализация, ликвидността и маржа на печалбата. Цигареният холдинг, за който 2012 г. беше първата с изцяло частна собственост след приватизацията му в края на 2011 г., се представи стабилно по всички отчитани показатели. Официално новият собственик на дружеството е руската държавна Внешторгбанк. Неофициално зад собствеността на компанията стоят bankerът Цветан Василев, основен акционер в Корпоративна търговска банка, и депутатът от ДПС Делян Пеевски.

В основата на силните резултати на управлявания от Венцислав Чолаков холдинг стои износът. През 2012 г. приходите от него се увеличават с 37%, а обемът на експортираните стоки расте с 22%. Консолидираните резултати за деветмесечието на 2013 г. също показват двуцифрен ръст на износа – с 29%, на фона на свиващите се продажби на вътрешния пазар (-3.2%).

В класацията по общи приходи безапелационен лидер е друг холдинг – "Химимпорт". Реализираните от дружеството постъпления от 6.2 млрд. лв. формират близо една трета от общите приходи на компаниите в К50. "Химимпорт" оглавява и класацията по печалба с финансов резултат от над 116 млн. лв. Лидер по пазарна капитализация за 2012 г. е БТК с оценка 765 млн. лв.

Банков шампион

Управляваната от Виолина Маринова Банка ДСК е най-добрата българска банка за 2012 г. в годишната класация К10. При подредането на финансовите институции "Капитал" използва собствена методология, която включва различни показатели, разделени в четири групи – стабилност и риск, ефективност и рентабилност, устойчивост и динамика, размер, които имат различно тегло при изчисляването на крайния резултат.

Освен че е лидер в общата класация за годината, Банка ДСК оглавява и подредането в подкатегорията "Ефективност и рентабилност". Водач в подкатегория "Стабилност и риск" през 2012 г. е Уникредит Булбанк. За пръв път класацията включва и подкатегория "Устойчивост и динамика", като най-добри резултати в нея през 2012 г. постига Прокредит банк.

Извън общото подредане "Капитал" класира и клоновете на чуждестранните банки в България. При подредането им е използвана същата методология с леки изменения, свързани с това, че клоновете нямат обособен капитал. За втора поредна година победител е клонът на ING Bank, която се представя най-добре и в подкатегориите за стабилност и за устойчивост. В подкатегорията за ефективност спечели клонът на Citibank.

✓ Банките се надяват на Европа да съживи кредитирането

След петилетка криза необходимостта от активизиране на бизнеса и банките е сериозно предизвикателство

След една петилетка криза настроенията в банковия сектор продължават да не са особено оптимистични. По-скоро има надежди и те са ситуацията в страната да не се влоши, а тази извън страната да се подобри, че и българската икономика покрай нея.

Една година по-късно след прогнозите на банкери за 2013 г., до които тогава "Капитал Daily" се допита, към основното предизвикателство – състоянието на икономиката, сега се прибавя и вътрешната ситуация в страната. Така необходимата стабилност и предсказуемост на вътрешната среда, сочена преди година като условие за нормално развитие, никак не се получи през изминалата година. Ако тази ситуация не се промени, и 2014 г. ще бъде като изминалата, прогнозираат банкери. Това означава ниска, почти никаква инвестиционна активност на бизнеса, ниско, почти нулево кредитиране на банките и ниско, почти стагнирало потребление на домакинствата.

На този фон прогнозният ръст на brutния вътрешен продукт (БВП) от 1.8% в макрорамката на бюджет 2014 се разчита да дойде основно от продължаващо възстановяване на икономиката в ЕС, което да има позитивен ефект върху българската икономика. Все пак почти 2% ръст трудно се постигат само с износ и затова е необходимо фирмите и домакинствата да започнат да инвестират и потребяват. Но това не може да стане реалност, ако ситуацията в страната не се промени.

Така при цялата неизвестност и несигурност не само на макроикономическите условия в България на практика има яснота каква няма да е новата година. И 2014 г. няма да е по-лека, има доста сериозни предизвикателства, които ще трябва да преодоляваме, посочи управителят на централната банка Иван Искров в речта си пред банковата общност по повод Деня на банкера в началото на декември. По-ниският икономически ръст предполага съответно и по-ниско търсене на кредити, каза още Искров.

Кредитирането - според зависи

Прогнозите за ръст в търсенето на кредити и активността на бизнеса и банките са по-скоро въздържани и зависят от това как ще се развие ситуацията в страната. Все пак има очаквания за по-голяма бизнес активност и съответно по-висока кредитна активност. Необходимо е фирмите да започнат отново да инвестират, а домакинствата да съживят потреблението, коментираха банкери. Така и банките биха възстановили в известна степен апетита си към кредитиране. Още преди две години от сектора заявиха, че този път ще следват търсенето на заеми, а няма да го формират, както по време на кредитния бум.

Към края на октомври (последни налични данни) годишният темп на свиване на жилищните ипотечни заеми е 0.4%, а на потребителските – 0.14%. На този етап все още фирменото кредитиране остава над нулата с годишен темп на прираст от 1.34%. При тези нива на (не)кредитиране перспективата не е радваща – натискът върху доходността на банките, който изпитват вече пет години, се очертава да продължи и през 2014 г.

Свитото кредитиране ограничава приходите им, а плащането на лихви по все още нарастващите депозити, макар и с по-бавен темп, в съчетание с покриване на просрочия увеличава разходите им. Все пак досега секторът само един месец е отчитал загуба – за декември 2012 г., която впоследствие беше покрита. За цялата минала година очакваната печалба е около 500 млн. лв. (данните за края на годината ще бъдат публикувани в края на януари – бел.ред.).

Накъде ще се движат лихвите

Освен че приходите от лихви на банките са свити (заради ниското кредитиране), което ограничава доходността им и формира по-ниски печалби, нивата на лихвите са намаляващи. Макар и бавно, и с малко. Такива са прогнозите и за 2014 г. с някои изключения. Посоката на движение на лихвите определено е надолу, но това ще става с бавни стъпки и ще зависи от немалоко други обстоятелства, посочват банкерите (виж мненията).

Обичайно понижението ще е основно за новоотпуснати кредити. Според други мнения в сектора потенциалът за намаление вече е изчерпан предвид ниските нива на пазарните индекси, които вече се включват и в ценообразуването на лихвите по кредити на някои банки тук. В изминалите три години все пак лихвените нива по кредитите значително се понижиха, като при жилищните заеми вече са по-ниски от предкризисния период. Към края на октомври 2013 г. за левови ипотечни годишната лихва средно за пазара е била 6.69%, а в евро 7.09%. Спаднаха и нивата на лихвите по потребителски заеми – 11.72% за левове и 9.47% в евро.

Лихвите по фирмените заеми сякаш отбелязаха най-големия си спад предвид различните програми и европейски фондове със субсидирани условия и гаранции по тях, което даде възможност за понижението им. Така нивата за малкия и средния бизнес паднаха до около 7% средно. Като тенденция във фирменото кредитиране се установи и финансирането под себестойност – на лихвени нива, приходите от които не биха могли да покрият всичките разходи по съответния кредит. Фундаменталният фактор за това е именно ниското търсене на заеми, а негово проявление е, че на практика банките си "крадат" клиентите с по-ниски лихви, дебнейки, ако някой клиент напусне дадена банка, да бъде привлечен от друга.

Ще продължи и спадът на лихвените проценти по депозитите. Към края на октомври по левови срочни депозити за домакинства средната за пазара лихва е била 3.72%, а в евро – 3.60%. Високата ликвидност на банките, която остава неоползотворена в основна дейност – кредитиране, определя необходимостта от сваляне на лихвите по депозити. Това от своя страна позволява съответно и спад на тези по заемите.

Все по-належащото предизвикателство

В условията на натиск върху доходността и ефективността на банките, както и при не толкова обнадеждаващите перспективи за активизиране на кредитирането, те са изправени пред необходимостта да търсят изход за подобряване на рентабилността си и по други начини. Силно фрагментираният сектор – много банки на малък пазар, в комбинация със свит пазар оказва постоянен натиск върху лихвения марж (от края на 2008 г. до есента на 2013 г. се е свил от 5% на 3.3%),

оттам и върху лихвените доходи на банките. Вариант е консолидацията, която би повишила рентабилността и стабилността на кредитните институции, сочат банкери.

И тя обаче е по-скоро предизвикателство пред банковия сектор. От една страна, големият брой участници на пазара не позволява реализирането на възможни икономии от мащаба. От друга страна, възможностите за консолидации са ограничени. Привлекателността на банковия сектор в България за чужди инвеститори съвсем не е на нивото от предкризисния период заради ниската ефективност и норма на печалба сега. Още повече че тогавашните купувачи – големите европейски банки, са сегашни продавачи. Така потенциалните инвеститори в сектора се ограничават до местни играчи (като покупката на Юнионбанк от ПИБ) или външни - от Близкия изток, Русия и др.

Най-вероятните направления, по които би могло да се случи консолидация, са в резултат на планове на международни финансови групи за реструктуриране на бизнеса с цел оптимизация и по линия на гръцките банки при решаване на съдбата им и техните дъщерни поделения в България. Освен това на пазара има немалко малки банки, които би могло да се окажат участници в едни консолидационни процеси в сектора.

Прогнози 2014

Виолина Маринова, главен изпълнителен директор на Банка ДСК:

Ръст на европейската икономика ще съживи и българската

Бизнес активността, както и кредитната активност на банките зависят от това какво ще се случва в страната. От гледна точка на сегашната ситуация в България не очаквам развитие, което да доведе до ръст в търсенето на кредити и активността на фирмите. Надеждата ми е по-добро развитие и ръст на икономиката в западноевропейските държави, което евентуално да съживи и българската. Това би довело до възстановяване в някаква степен на износа на български фирми за европейския пазар, както и търсенето на нови пазари и ниши. Други източници на ръст не виждам.

По отношение на лихвените нива очакванията са за спад на лихвените проценти по новоотпуснатите кредити. При намаление на лихвените проценти по депозитите логично се понижават и тези по кредитите. Има обща тенденция при понижаването на лихвените проценти и при депозити и кредити, но това зависи от много други обстоятелства. Лихвите по кредитите са и функция от редовното обслужване на задълженията.

Стилиян Вџтев, главен изпълнителен директор на ОББ:

Ако средата не се стабилизира, и 2014 г. ще бъде като изминалата

Очакванията са за по-голяма бизнес активност на компаниите и по-висока кредитна активност от страна на банките. Необходимо е фирмите да съживят инвестициите си, а домакинствата – потреблението, тъй като заложеният икономически ръст от 1.8% за следващата година би бил трудно осъществим само на базата на износ. Все още обаче и бизнесът, и домакинствата не проявяват признаци на активизиране на фона на това, че и вътрешната ситуация в страната не е много оптимистична. Ако средата не се стабилизира, и 2014 г. ще бъде като изминалата.

Лихвите и по кредити, и по депозити ще продължат утвърдилата се вече тенденция на понижаване. Важна за сектора е консолидацията. Има твърде много банки за твърде малко клиенти на твърде малък пазар. Консолидация би могла да се случи по линия на придобивания и сливания. Логично е и малките банки в сектора да търсят решение за оцеляване, тъй като трудно биха издържали на конкуренцията.

Оливер Рьогл, главен изпълнителен директор на Райфайзенбанк:

Възстановяване, отложено във времето

Прогнозите за икономиката в Западна Европа през 2014 г. са относително позитивни и България и съседните на нея страни ще се възползват от това, въпреки че възстановяването ще е отложено във времето. Доверието в икономиката все още е на ниски нива и затова корпоративните клиенти и домакинствата не са активни в търсенето на заеми. Очакванията са банковият сектор да остане добре капитализиран и с високо ниво на ликвидност и поради тази причина относително високият дял на необслужваните кредити не би могъл да го дестабилизира.

Пазарните индекси, използвани при формирането на лихвените проценти, са на рекордно ниски нива. Затова смятам, че не е възможно да има значително по-нататъшно намаляване на нивата на лихвите по кредитите, те са достатъчно ниски. Що се отнася до лихвените нива по депозитите, в България те все още са относително по-високи от тези в други страни от ЕС и поради тази причина може да се очаква лек спад в зависимост от условията на пазара.

Определено това е средата и условията, в които банките работят - няма достатъчно голям растеж, кредитирането е свито, търсенето е ниско и същевременно обемът на заемите, които не се изплащат, е значителен. Въпреки това през втората половина на 2014 г. и през 2015 г. очакванията са за подобрене както в средата като цяло, така и в банковия сектор.

Петър Славов, главен изпълнителен директор на Прокредитбанк:

Пред бизнеса сега не стои въпросът с нивата на лихвите

Основното предизвикателство пред банковия сектор и през 2014 г. ще остане несигурността пред бизнеса, която ограничава инвестициите му, а оттам води и до слабо търсене на кредити. Това определя силно конкурентната среда, в която ще продължат да работят банките, борейки се за всеки клиент. Очаквам да продължим да работим в условия, при които засилената конкуренция да поддържа атрактивните предложения за финансиране на фирмите. Смятам, че пазарът ще продължи да се диктува от условията, които налагат продуктите, съфинансирани от ЕС, като JEREMIE например. Приоритет за Прокредитбанк и тази година ще бъде кредитирането на проекти на малките и средните предприятия, максимално съобразено с принципите на устойчивост и опазване на околната среда.

Следвайки тенденциите от миналата година, банките ще продължат процеса на провизиране и оптимизация на разходите. Приоритет и през 2014 г. остава повишаването на ефективността на банковата дейност, както и ефективното управление на кредитните портфейли. Въпреки усилията, положени от банките, нивото на кредитите в просрочие остава високо. Затова ще продължим да търсим начини за намаляването на просрочията чрез активна комуникация с клиентите. Към момента банковата система е високо ликвидна, особено след решението на БНБ да понижи изискванията за високо ликвидни активи, които банките трябва да поддържа. Това освобождава допълнителен ресурс, който можем да използваме за финансиране на проекти на предприятията. Проблемът е, че такива проекти липсват или са много малко. Лихвите по кредитите имаха спад през изминалата година, като в някои случаи достигнаха нива отпреди кризата. Пред бизнеса сега не стои въпросът за нивата на лихвите по кредитите, а за това, че средата е несигурна за инвестиции и развитие. В допълнение към тази картина имаме ръст на депозитите в банковата система, което естествено се отразява на низходящата тенденция на лихвите по депозитите, която очаквам да продължи и тази година.

Сред предизвикателствата пред сектора виждам и готвените, но все още неясни промени в законодателството. Важно е и влиянието, което би оказал на пазара растящия брой на т.нар. бързи кредити от небанкови институции. Това оказва влияние не само на кредитния пазар като цяло, но и на имиджа на финансовите институции и тяхната социално отговорна роля в обществото.

✓ Тежка индустрия: Надеждите са повече от реалните очаквания

Компаниите остават предпазливи заради високите енергийни цени, неубедителното възстановяване в Европа и политическите рискове в страната

Несигурно възстановяване на световните пазари, високи цени на енергийните източници и неясна държавна политика в ключови области. Така накратко големите промишлени предприятия виждат 2014 г. Прогнозите за развитието на бизнеса са трудни и повечето компании залагат по-скоро на надежди, отколкото на базирани на реалностите очаквания. Добрата новина е, че няколко големи индустриални проекта ще приключат през тази година и ще направят предприятията по-конкурентни. Други инвестиции предстоят.

Пъстра картина

В добивната индустрия картината е доста пъстра, като прогнозите зависят от това какви суровини се добиват. След като през последните години рудите бяха важен фактор за ръста в сектора, изгледите за 2014 г. са доста по-умерени. Това се дължи главно на очакваното понижение на цените на металите, което може да принуди компаниите да намалят производството. Прогнозите са медта да поевтинее до 7000 долара на тон, а златото може да падне дори под 1100 долара на тройунция. Като важна причина за по-предпазливите прогнози рудодобивните предприятия определят и политическия риск в страната.

Не се очакват големи промени в производството на инертни материали. Това е свързано със сравнително постоянното потребление на строителни материали, най-вече за инфраструктурни проекти. Ръст обаче ще има при добива на индустриални минерали. Причината за положителната прогноза е предстоящото отваряне на два нови завода за стъкло на Sisecam (собственик на "Тракия глас България") в Търговище, което се очаква да стане до средата на годината. Проблем е проектираната нова жп линия между София и Пловдив, чието трасе минава през три находища. "На практика те няма да могат да работят", каза изпълнителният директор на Българската минно-геоложка камара Иван Андреев. Най-несигурно е положението при добива на въглища, който зависи пряко от производството на електроенергия.

Проблемите остават

За металургията основен проблем остават високите цени на природния газ и електроенергията, което силно ограничава конкурентоспособността на предприятията. "В металургията маржовете са минимални и всяко увеличаване на разходите може да направи производството нерентабилно", каза председателят на Българската асоциация на металургичната индустрия (БАМИ) Антон Петров. Евентуално ново намаление на цената на електроенергията за бита неизбежно ще се отрази на цената за индустрията. "При това финансово състояние на НЕК някой ще трябва да поеме разликата", добави той. Изпълнителният директор на БАМИ Политими Паунова посочи, че в момента България има най-скъпия газ в Европа и почти най-скъпата електроенергия. "За нас реиндустриализацията означава добри условия за работа на съществуващите мощности, а не строителство на нови", каза тя.

Притеснения има и за неяснотите около политиката на правителството. Преди две години черната металургия пострада сериозно от нелоялен внос с източване на ДДС, което рязко сви продажбите на българските производители. Впоследствие проблемът беше разрешен с помощта на институциите. "Опасенията ни са тази схема да не започне отново, тъй като не се знае каква ще е новата политика на НАП и на МВР", каза Паунова.

Голямата въпросителна остават пазарите и доколко икономиката в Европа ще се съживи. Секторът като цяло е силно зависим от износа, на който се дължат близо 80% от продажбите. "Ръстът в Европа е много нисък, едва 0.1%, което е в границите на статистическата грешка", каза Паунова. Затова като цяло компаниите в сектора не очакват увеличение на производството. Докато цветната металургия е значително по-гъвкава в пазарите си, за стоманодобива изгледите са песимистични. "Ако икономиката и строителството не се раздвижат, не ни очаква нищо добро", прогнозира Паунова. Антон Петров все пак коментира, че се надява на по-добра година. "На базата на информацията, която имаме към момента, мисля, че 2014 г. ще е по-добра", каза той.

Презокеанска конкуренция

Цените на природния газ, но като суровина, са от решаващо значение и за торовите заводи. "Азотните ни торове не са конкурентни навън, тъй като заради ниската цена на природния газ в САЩ производството там е много евтино", коментира изпълнителният директор на "Агрополихим" Васил Александров. По думите му, ако тук газът струва около 430 долара за 1000 куб.м, в САЩ цената е под 100 долара. В същото време газът формира 85% от себестойността на

продукцията. Затова пазарът на азотните торове е основно вътрешният и доколкото има оптимизъм за производството, той е свързан с продажбите в страната. Предимство за торовите заводи е, че в България се сеят основно зърнени култури, които се торят през пролетните месеци и търсенето се увеличава. По принцип обаче производството е циклично и дори и в силните месеци "Агрополихим" работи със 70 - 80% от капацитета си за азотни торове. В по-лошите месеци натоварването пада до 30 - 40%.

По-сериозно е положението с фосфатните торове, за които предприятието внася суровини. Вътрешен пазар почти липсва, тъй като тези торове са по-скъпи от азотните и потреблението в страната е слабо. В момента заводът работи по останали отпреди международни поръчки. "След като изпълним тези договори, ако няма оживление, ще трябва да спрем производството на фосфатни торове", каза Александров.

Евтиният газ в САЩ заради разработването на шистовите находища там е проблем за цялата химическа индустрия на Европа. В интервю за "Капитал Daily" наскоро изпълнителният вицепрезидент и генерален директор за връзки с институциите на група Solvay (собственик на завода "Солвей Соди" в Девня) коментира, че много предприятия в сектора изнасят дейността си от Европа и САЩ се превръщат в основна дестинация за новите инвестиции в химическата промишленост.

Колебливо, но нагоре

В машиностроенето като цяло може да се очаква известен ръст, въпреки че тенденциите при различните предприятия са противоречиви. Според председателя на браншовата камара Илия Келешев оживление се наблюдава в експорта към ЕС. Това може да се приеме за добър сигнал, тъй като над 80% от машиностроителната продукция е насочена към Европа. В същото време през последните години много от производителите диверсифицираха пазарите си, като навлязоха в трети страни и така донякъде компенсиряха по-слабото търсене в ЕС.

По-добра година очакват от "Стара планина холд", в чиято структура влизат "М+С хидравлик", "Хидравлични елементи и системи" и "Елхим - Искра". "Очакваме ръст, не с десетки проценти, но все пак ще има увеличение на продажбите", каза изпълнителният директор на холдинга Васил Велев. Почти цялата продукция на двата хидравлични завода е за износ, като през последните години те започнаха да продават и в страни извън ЕС. "Първоначално там продажбите растяха по-бързо, отколкото в Европа, но през последните месеци увеличението на европейските пазари е по-голямо", каза Велев.

Ръст на производството прогнозира и "СКФ беринг България". "Очакваме малко по-добра година във връзка с разширяването на производството в Калофер и Кърнаре", каза изпълнителният директор на компанията Михаил Георгиев. Дъщерното дружество на шведската SKF предвижда да разшири завода си за уплътнения и шайби в Калофер и да въведе нови изделия. Целта е до няколко години производството да нарасне пет пъти. Процедурите по закупуването на земята трябва да приключат скоро и компанията ще може да започне проекта си. Инвестиция в нова пещ ще бъде направена и в завода в Кърнаре, където се произвеждат гривни за лагери. Крайните клиенти на компанията са производителите на автомобили и домакински уреди, въпреки че продажбите минават през шведската група.

Около 18% ръст на производството очакват и в германската група Festo, която е собственик на софийския завод за магнитни сензори "Фесто производство". По думите на изпълнителния директор Георги Атанасов по принцип ръстът в България е по-голям, отколкото средния за групата. Рисковете в страната са свързани с политическата обстановка, която може да се отрази на рейтинга на България, както и политиката по отношение на данъците и валутния борд. "Евентуално негативно развитие може да забави увеличението на производството, но това ще се усети през следващите години след 2014 г.", каза Атанасов.

Стабилни са прогнозите и на габровското предприятие "Мехатроника", което разработва и произвежда автоматични машини за гъвкави опаковки. Основните пазари на компанията са извън ЕС - Азия, Южна Америка и Африка. "Там населението се увеличава, покачва се жизненият стандарт и потреблението. Оттам нараства търсенето на инвестиционни машини, каквито ние произвеждаме", каза изпълнителният директор Мирослав Хинков. По думите му основните рискове за предприятието са свързани с развойната му дейност. Компанията инвестира над 50% от печалбата си в иновации.

Инвестициите са решаващи

На фона на слабото търсене и засилващата се конкуренция инвестициите се оказват все по-важни. Проект за 55 млн. лв. наскоро беше обявен от "Солвей Соди", който трябва да приключи до 2015 г. и да доведе до значително понижение на разходите на дружеството. Компанията ще изгради нова дестилационна колона, която ще намали потреблението на пара. Проектът е част от програмата за оптимизация на разходите, която тече в цялата група Solvay.

Нови инвестиции предстоят и в рудодобива, където през януари се очаква да започне разработването на находището "Върба - Батанци" от едноименната компания, която е собственост на "Минстрой холдинг" и "КЦМ 2000". За 2014 г. планираната инвестиция е 5.4 млн. лв., след като досега във възстановяване на старите рудници там бяха вложени около 6 млн. лв. Друг дълго планиран проект, който предстои да започне през 2014 г., е добивът на златосъдържащи руди от находището "Ада тепе" на "Дънди прешъс металс Крумовград". В изграждането на съоръженията и добива ще бъдат инвестирани над 150 млн. долара за срока на проекта. На стартовата линия е и златодобивният проект на "Трейс рисорсиз" край Брезник. Инвестицията там се оценява на 120 млн. лв. Очаква се да бъдат регистрирани и няколко нови търговски открития, които ще дадат възможност на компаниите да получат концесии за добив. Тези проекти обаче няма да започнат през 2014 г.

През тази година се очаква да приключат няколко важни инвестиции. Почти завършен вече е мащабният проект на КЦМ - Пловдив, за изцяло нов оловен завод и модернизация на цинковото производство за 95 млн. евро. През юни трябва да приключи и програмата на "Аурубис България", която започна през 2009 г. и е на стойност 44.2 млн. евро. Освен че ще доведе до увеличаване на капацитета за производство, тя ще има и значителен екологичен ефект.

Проекти има и в предприятията на гръцката група Viohalco. "Не правим грандиозни неща, но все пак инвестиции има", каза Антон Петров, който е представител на групата в България. Нова производствена линия ще бъде пусната в завода за

алуминиеви профили "Етем". В началото на 2014 г. в експлоатация ще влезе и нова инсталация в "Стомана", която ще повиши качеството на продукцията и ще позволи на компанията да излезе на друго ниво пазари и с други продукти. Продължава инвестиционната си програма и "София мед", която се съфинансира от Европейската банка за възстановяване и развитие.

Също през тази година трябва да приключи и инвестиционната си програма за 110 млн. лв. "Агрополихим". Тя включва нова инсталация за амониев нитрат, която вече е готова. В момента се довършва терминалът за течни товари, през който компанията ще може да внася амоняк за производството на азотни торове и така да минимализира влиянието на цената на газа тук.

През октомври се очаква да е готов и новият завод на "Фесто производство" в София, с който компанията ще удвои производствените си площи. Досега са инвестирани 14 млн. лв. в новата сграда и в частично преоборудване на съществуващия завод. Целият проект е за над 10 млн. евро.

✓ **IT индустрията: Най-оптимистичният сектор**

Хроничната липса на специалисти продължава да бъде основният проблем на софтуерните компании

Един от най-стабилните сектори в България по време на финансовата криза беше IT индустрията – софтуерните разработчици и аутсорсинг услугите. Тя отчиташе и ще продължава да отчита растеж основно защото е експортно ориентирана и продуктите ѝ носят голяма добавена стойност. За новата 2014 г. бизнесът остава оптимистично настроен, като очаква да продължи да върви нагоре покрай силния интерес към IT продукти в световен мащаб. Както през изминалата, така и през новата година основна спирачка на бурното развитие на технологичните компании в България е липсата на достатъчно квалифицирани кадри. От сектора обаче се опасяват, че евентуалното влошаване на бизнес климата, както политическата и икономическата дестабилизация, на страната може да отклони част от потенциалните нови инвеститори.

Центрове в развой

Софтуерната индустрия в исторически план отчита около 10% ръст през годините, показват данни на Българската асоциация на софтуерните компании (БАСКОМ). Самите компании коментираха, че през 2013 г. секторът е вървял нагоре, но не пожелаха да конкретизират колко точно.

Поради факта, че по-голямата част от продуктите и услугите се предлагат на външните пазари, IT индустрията очаква да продължи да отчита растеж и през новата година.

"Индикациите, които получаваме от нашите клиенти и партньори, както и от подписаните договори, сочат, че 2014 г. ще бъде силна в световен мащаб", коментира Елена Маринова, президент на "Мусала софт".

Сред добрите новини през 2013 г. бяха откриването на нови развойни центрове на големи имена в IT индустрията, както и плановете им за тяхното разширение в бъдеще, което ще повлияе и през новата година. Пример за това е разработчикът на телеком софтуер Comverse, който откри през лятото своя развоен и експертен център в София. Той вече е наел около 120 души и планира през 2014 г. да удвои персонала си. Подобни намерения има и британската компания за финансови и картови услуги Experian. Тя също обяви, че ще удвои своя персонал на развойния си център в столицата, като заетите в момента са около 270 души, но се очаква до няколко години те да достигнат 460 души. За разлика от Comverse в Experian има много хора по поддръжка и маркетинг дейности, но голяма част от растежа на работни места ще бъде свързан със софтуерните специалисти.

Разкриването и увеличаването на развойните центрове е показателно, че в България се развива все по-висококвалифицирана IT дейност, и подчертава еволюционното развитие на сектора. Защото преди няколко години основната част от растежа при технологичния бранш беше свързана повече с поддръжката на продукти на големи световни компании и центрове за аутсорсинг.

"В България вече от много години присъстват големи имена на водещи световни IT компании, които тук развиват сериозна по обем дейност, но тя е свързана преди всичко с поддръжка на продуктите и услугите на компанията и центрове за споделени или изнесени услуги", коментира пред "Капитал Daily" Мирослав Младенов, генерален директор на Comverse България. Той добавя, че звената, в които се изгражда техническа експертиза и се извършват развойна и консултантска дейност, все още са по-малко на брой. "А именно те са местата, в които се извършват някои от най-висококвалифицираните IT дейности и които значително допринасят за качеството на IT пазара в България и за неговата добра международна репутация", коментира Младенов.

Тенденцията за разширяване и навлизане на нови играчи се очаква да се запази и през 2014 г.

"В страната ще влязат няколко големи IT компании, а някои от настоящите инвестиции ще се увеличат значително", коментира Маринова.

Добрят аутсорсинг

На подобно светло настояще и бъдеще се радва и аутсорсинг индустрията. През 2013 г. този сектор се предполага, че е регистрирал между 15 и 20% ръст на броя на заетите спрямо предходната година (основен показател, по който браншът определя растежа). Това обяви Стефан Бумов, председател на Българската аутсорсинг асоциация (БАА) и генерален директор на "Софика". Прогнозите са темповете на растеж да се запазят и през 2014 г. Истински радостната новина е засиленото търсене на нови типове изнасяни услуги, и то такива с по-висока добавена стойност, като например аутсорсване на финансови операции.

"Забелязва се увеличено търсене на различни услуги на фона на предходните две-три години. Това е основание за известен оптимизъм", коментира Бумов.

Неговите думи се потвърждават от Coca-Cola Enterprises, които през 2013 г. откриха център за финансови услуги в София, в който засега работят около 150 души. Така постепенно аутсорсинг браншът се ориентира от чиста ИТ поддръжка и кол-центрове към все по-разнообразни и по-висококвалифицирани изнесени услуги.

Този сегмент разполага със стабилен потенциал за растеж през следващите години, като един от основните проблеми е липсата на подробна информация, която да направи оценката на чуждестранните инвеститори при избора на България по-лесна. Браншовата организация вече публикува изследване за потенциала на кадри в София и колко са годни те за аутсорсинг индустрията и планира да направи подобни анализи и за другите големи градове в страната.

"България не е добре позната в Европа и Америка като аутсорсинг дестинация. Много държави от Централна и Източна Европа, Северна Африка и Латинска Америка са изключително активни и успешни в политиката си за привличане на чужди инвеститори в сектора", коментира Бумов. Той допълва, че се надява бизнесът заедно с държавата да привлечат инвеститорския интерес.

Зимният сън на българския пазар

Докато софтуерните компании разчитат основно на външните пазари, за да реализират своите продукти или услуги, вътрешният продължава да разчита на държавни поръчки, големите телекоми и финансови институции. Подобряване на ситуацията там не се очаква, като българският пазар е изпаднал в един продължителен зимен сън.

"На вътрешния пазар не се очертава цялостно подобрение на икономиката, което да доведе до увеличаване на бюджетите за ИТ в индустрията, и отново големите проекти в тази сфера ще са по-скоро изключения и силно концентрирани в телекомуникационния и финансовия сектор", коментира Елена Маринова от "Мусала софт". Според нея основен клиент на ИТ продукти в България ще продължи да бъде държавата с фокус около развитието на електронното правителство. Сред другите предизвикателства са: в оперативните програми не се отчитат спецификите на софтуерния бранш, като финансовите стимули за бизнеса не са съобразени с ниско капиталоемката ни индустрия, допълва Маринова.

Макар да не го обявяват директно, несигурната политическа обстановка в страната предизвиква притеснения в ИТ средите. От една страна, се смята, че тя възпрепятства диалога с правителството по ключови проблеми. От друга, може да доведе до влошаване на бизнес климата в страната, което може да накара компаниите или потенциални нови инвеститори да изчакат или да изберат друго място за разширяване на своя бизнес.

"Надявам се бизнес средата да остане стабилна и чрез разумни инициативи за популяризиране на България съвместно с държавните институции да привлечем по-сериозен инвеститорски интерес", коментира Стефан Бумов.

"Политическата и финансовата стабилност и ясната перспектива са сред най-важните фактори за растеж на чуждестранни инвестиции. В този смисъл, се надявам, че през 2014 г. ще се намери решение за стабилизиране на страната", коментира Мирослав Младенов от "Comverse България".

Няма хора

За поредна година ИТ индустрията смята, че основната спирачка за растеж е липсата на достатъчно квалифицирани кадри. Проблемът ще продължи да се задълбочава през следващите години поради непрекъснатото разширяване на ИТ индустрията и малкото добре подготвени кадри, които излизат от училищата и университетите. Това води до висока конкуренция между компаниите за кадри и почти нулева безработица в бранша. Поради тази причина се превърна почти в практика всяка голяма компания, която навлезе на българския пазар, да започне под някаква форма да си сътрудничи с висшите учебни заведения. Подобна програма за сътрудничество обяви Comverse веднага след като откри своя развоен център.

"Предизвикателство номер едно остава липсата на достатъчно като брой и подготовка кадри за ИТ индустрията", коментира Елена Маринова от "Мусала софт".

"Основното предизвикателство остава привличането на качествени специалисти за ИТ индустрията. Пазарът е силно конкурентен, тъй като в страната присъстват вече много компании, които разчитат на потенциала на българските специалисти", коментира Мирослав Младенов от Comverse. Според него едно от решенията на проблема е по-доброто взаимодействие между държавните и образователните институции с бизнеса. БАСКОМ от близо две години се опитва да прокара образователна реформа, която да насърчи подготовката на ИТ кадри, но за момента не успява да привлече вниманието на управляващите.

✓ Продажбите на дребно: Застой в търговията с малки изключения

Веригите ще отворят нови обекти и пазарният им дял ще продължи да расте

Пазарът на бързооборотни стоки е голям, но напоследък се движи колебливо и без много оптимизъм. През 2012 г. в него се завъртяха 9.5 млрд. лв. и беше отчетен лек ръст, но следващата година донесе спад от около 2%. За следващите 12 месеца бизнесът не чертае светли планове - говори за застой или миниатюрно помръдване нагоре.

Според Вайос Диморагас, мениджър на Nielsen за България, това движение надолу "се дължи главно на хранителните стоки, докато нехранителните категории като продукти за "лична хигиена" и "домашни грижи" се представят по-добре". Реалистично е през 2014 г. да се очаква "връщане към положителен нисък ръст за целия сектор бързооборотни стоки, като се има предвид по-ниската база от 2013", отбелязва Диморагас.

"През 2013 г. за пръв път през последните няколко години забелязваме застой в консумацията на бързооборотни стоки въкъщи. Разходите в сектора растат, но това се дължи на по-високите средни цени", коментира Гергана Маринова, изследовател "Ключови клиенти" в "GfK България". Тя очаква, че през 2014 г. ще има по-скоро задържане на нивата от 2013. "Секторът на бързооборотните стоки със сигурност се влияе от политическата и икономическата обстановка у нас и събитията през 2014 донякъде ще определят посоката на потреблението", уточнява Маринова.

Димитър Спасов, председател на управителния съвет на "Кауфланд България", също смята, че пазарът на бързооборотни стоки през 2014 г. ще бъде аналогичен на този през 2013 г. "Не очакваме да има повишаване на размера му", казва той. Франк Уайтинг, управител на The Mall – София, е уверен, че добре работещите центрове "ще задържат позициите си на пазара". Според него "съществуващите търговски центрове в София и тези, които предстои да се появят, дават индикации за насищане на предлагането в тази област". Но София "не е достатъчно благоприятна от гледна точка на съществуването на достатъчно пешеходни зони с магазини, каквито другите западноевропейски градове имат", отбелязва Уайтинг. А това е възможност за развитие на продажбите.

Предпазливо харчене

Добри цени (в смисъла на съотношение цена - качество), богат асортимент, удобство (близо до дома или работното място). Това са трите основни индикатора, оказващи влияние в избора на търговски обект, които остават постоянни за последните години. Без промяна са и някои потребителски навици, отбелязват изследователи на пазара.

"През 2013 се обособи ясна тенденция за увеличаване дела на покупките в почивните дни - събота и неделя. Като цяло пазаруваме по-рядко, но пълним повече потребителската си кошница. Все още предпочитаме да купуваме марки родно производство – през последната година средно те заемат около 70% от разходите и 80% от обемите на покупка", посочва Гергана Маринова.

Димитър Спасов също смята, че потребителското поведение през тази година ще бъде аналогично на това през 2013 г. "Клиентите ще продължават да търсят най-добра цена и предимно български артикули", обобщава той.

"Очаквам да продължим да наблюдаваме и занапред разлика в поведението на потребителите в София спрямо това на тези от малките населени места", коментира Диньо Маджаров, директор изследвания в агенция "Прагматика". И дава пример - докато в София пазаруването най-често е 2-3 пъти седмично, в страната ежедневните покупки са най-често срещаното потребителско поведение.

"Все още пазаруването си остава индивидуална задача за определен член от семейството – около 60% от пазаруващите го правят сами. Преобладаващо все още това са жените. По тези два показателя не се наблюдава разлика между отделните типове населени места. Около една трета от пазаруващите в малките градове "се движат" с предварително подготвен списък за необходимите продукти. За сравнение - този дял в големите градове и София е по-малък - около една пета", отбелязва Маджаров.

Николай Петров, изпълнителен директор на "BILLA България", коментира, че "потреблението на бързооборотни стоки през 2013 г. се запази на същото ниво като през 2012, но клиентите купуват по-избирателно и доста прецизно. Те пазаруват по-малки количества, но по-често. Това води до по-малко изхвърлена храна, по-чести посещения в магазините и ориентация към по-свежи продукти". Петров отбелязва също, че клиентите се интересуват все повече от съотношението цена - качество, а не само от цената или само от качеството на продукта. "Не очаквам съществени изменения от този тренд на поведение на купувачите през 2014 г.", посочва той.

Франк Уайтинг също анализира, че клиентите като цяло имат "много по-предпазлив подход към разходите". Този извод е подкрепен от скорошно проучване, проведено в The Mall. "Потребителите са по-фокусирани върху това, което купуват, и стойността, която ще получат за тези пари. Нашите клиенти се ориентират според определен бюджет и купуват, без да надвишават това, което имат в джоба си. Това не означава задължително, че българите пазаруват по-малко, а по-скоро, че пазаруват внимателно, тъй като икономическото бъдеще е все още малко неясно. В резултат на това те адаптират навиците си за пазаруване. Очаквам тази тенденция да продължи най-малко и през първата половина на 2014 г.", заключава Уайтинг.

Веригите – с все по-голям дял

През последните няколко години се увеличава дялът на хипермаркети, минимаркети и дискаунтъри за сметка на свиващия се дял на супермаркети и традиционните малки хранителни магазини. За първите три тримесечия на 2013 г. обаче отчетохме застой в разпределението на основните търговски канали, посочва Гергана Маринова.

Диньо Маджаров отбелязва, че "и през 2013 г. се наблюдават трите типа стратегии на веригите в ритейл сектора: експанзионистична (за по-късно навлезлите на пазара Carrefour, Lidl, Kaufland), оптимизационна (за добре развитите вече "Билла", "Пикадили") и затихваща (за някои от по-малките вериги)". Според него най-вероятно тази политика ще продължи и през 2014 г.

Делът на търговските вериги през 2012 г. е бил около 40%, като топ 10 от веригите държат 33% от пазара. Очаква се за 2013 г. продажбите в топ 50 вериги в България да отбележат 45% дял, посочва Николай Петров. Димитър Спасов цитира аналогична статистика. "Делът на търговските вериги в България в момента е около 35 - 40% и е един от най-ниските в Европа. Логично е той да продължи да се покачва", казва Спасов.

Според Гергана Маринова "традиционните магазини (различни от веригите) свиват дела си през последните години". Нейните очаквания са тази тенденция да продължи, макар и не със значително бързи темпове. "Въпреки това търговският канал запазва значимостта си в сектора, като държи малко над една четвърт от пазара. Разбира се, това е валидно в различна степен за различните продуктови категории. В някои, като безалкохолни напитки и бира например, през малките хранителни магазини минават около една трета от продажбите в обем. Най-малък е дялът им в кошницата на продуктите за лична хигиена и козметика - около една пета, измерено в обем", твърди Маринова.

Българският вкус

Познаваемост, добро съотношение качество - цена и емоционална ангажираност са трите показателя, които определят нагласите към покупката на български продукти. Очакванията са, че тази тенденция ще продължи и през 2014.

"Делът на седмичните ни разплащания към български доставчици е между 49 и 51%. При промоции седмичният баланс скача до 52-53% за българските фирми спрямо чуждите", отбелязва Милена Драгийска, управител на "Лидл България". Според нея дискусиата за броя на българските и вносните артикули в магазините не е коректна. "Ако купувате

декоративни свещи например един-два пъти в годината, какво значение има произходът им. Но при покупките на мляко, хляб и сирене, които са най-чести, е важно, че парите остават в български производители. Затова анонсираме не броя на българските стоки във веригата, а обема на разплащанията за български доставчици", обясни Драгийска.

С (без) регулации

Държавата е готова с поредните законодателни предложения, които трябва да регулират отношенията между търговците и техните доставчици. Проектът е на етап предварително обсъждане.

"Възможни регулации в сектора биха се отразили изключително негативно както върху цените, така и върху броя на българските доставчици", категоричен е Димитър Спасов. "Надяваме се законотворците да не допуснат това и да не се поддадат на вълната на популизма. И сега основният оборот с хранителните стоки се прави 80 - 90% с български продукти", коментира Спасов.

Милена Драгийска заяви, че се надява браншът да не бъде изненадан неприятно и да не се приемат "необмислени неща без оценка за въздействието им върху целия бизнес". Тя очаква също "да не се приемат правила, които не биха издържали на изискванията на европейското право или пък биха изпреварили подход, който тече в момента в Брюксел". Според нея опитите за каквато и да било регулация трябва да почиват на реални изследвания за проблемите. "Необходима е предвидима бизнес среда, за да бъде инвестиционното ни поведение както досега – стабилно, устойчиво, с перспектива", заключава Драгийска.

Нови обекти

Плановете за развитие на веригите през 2014 г. логично включват откриване на нови търговски обекти. Димитър Спасов съобщи, че "Кауфланд" ще отвори магазини в Пловдив и в Сливен. През декември 2013 най-голямата верига по оборот откри своя девети хипермаркет за столицата и 46-и за страната.

"Лидл България" предвижда да открие поне пет магазина в страната през тази година. Това е най-песимистичният вариант на инвестиционната програма на дружеството. През декември м.г. веригата отвори 14-ия си търговски обект в столицата. Още през януари ще бъде открит поредният "Лидл" в столицата - близо до МВР болница, който ще е 70-и за страната.

"За 2014 "Билла България" планира да отвори седем нови магазина, което е с един повече от 2013. През 2015 ще бъдат открити нови осем", уточни Николай Петров. Веригата разполага с 86 магазина в 35 града в страната.

В края на миналата година "Пикадили" отвори своя двадесети супермаркет за София и 32-ри за страната. Дружеството работи по проекта си за откриването на супермаркет в "Ринг мол" в София. "През 2014 веригата ще продължи да се придържа към стратегията си за развитие предимно в София и Варна", съобщи Даниела Божинова, мениджър маркетингови комуникации в "Пикадили". В България компанията разполага с 54 обекта в два формата – супермаркети и магазини за ежедневно пазаруване "Пикадили Daily", в осем града.

От "Карфур" съобщиха, че до април 2014 възнамеряват да открият три нови магазина в страната. Досега компанията е отворила 20 обекта - девет хипер- и 11 супермаркета.

✓ Селското стопанство влиза в година на изчакване

Много от компаниите в сектора свързват бъдещата си активност с новите европейски субсидии

Селското стопанство продължава да гледа към европейските субсидии като основен двигател на активността в отрасъла. Затова не е изненада и че повечето представители на сектора свързват развитието си през следващите години именно със структурирането на тези средства. В следващия програмен период до 2020 г. България ще получи около 15 млрд. лв. от Европейския съюз (ЕС) за селско стопанство, което е сериозно увеличение спрямо настоящия и е близо двойно повече от приходите на тази индустрия за миналата година според анализ на Института за пазарна икономика.

Тази година обаче се явява преходна между действащата и новата обща селскостопанска политика и поради това прогнозите са, че фирмите ще бъдат в период на изчакване. Представителите в бранша са на мнение, че бизнес активността ще зависи в голяма степен от очакванията за размера на директните субсидии и възможностите за подаване на проекти по Програмата за развитие на селските райони.

Без резки промени

Макар в селското стопанство да не могат да се правят прогнози заради сериозното влияние на климатичните условия, данните до момента показват, че в сектора няма предпоставки за сериозни изненади през годината. Приключилата вече сеитба на есенни култури е вървяла с нормален темп, като отново най-много площи са заети с пшеница, а по подобие на последните 2-3 години площите с рапица са намалели, сочат данните на сектора. В животновъдството продължава процесът на окрупняване в сектора, като се очаква повече фирми да покрият европейските изисквания за хигиена, макар и срокът за това отново да бъде удължен. Резки промени не се очакват и при отглеждането на зеленчуци, където преобладаващата част от стопанствата за микро и малки.

Пред много неизвестни

Общото мнение на производителите от различни отрасли е, че селското стопанство ще бъде в година на изчакване заради все още огромния брой неясноти около бъдещите европейски субсидии на площ и средствата за инвестиционно финансиране, заложен в новата Програма за развитие на селските райони. Причината е, че те са основен двигател на инвестициите в отрасъла и очакваните 15 млрд. лв. може да окажат сериозно влияние на процесите в сектора. "Най-важното е какво ще се приеме в новия програмен период като финансиране за отделните отрасли", коментира Бойко Синапов, който е собственик на животновъдна ферма и председател на националната асоциация на животновъдите. По думите му в селското стопанство има огромен потенциал за инвестиции, но дали те ще се случат ще зависи от разпределението на парите по отделните пера.

На подобно мнение е и колегата му Теодор Иванов, управител на компанията "Агротайм", инвестираща в зърнопроизводство и животновъдство, и секретар на асоциацията на българските фермери. "През 2014 г. не очаквам сериозни промени или някакви сътресения, тъй като вече е преполовена стопанската година, важното обаче е какво ще се случи след това", коментира той. По думите на Иванов решенията за разпределението на бъдещите субсидии, както и свързаните с тях други ключови избори, като например дали ще има таван или намаление на плащанията за големите компании, ще окажат сериозно влияние на процесите в сектора. "Например, ако големите фирми решат да се откажат от сектори, които не им носят субсидии, ще има промени на пазара", коментира още той.

Иванов смята, че не трябва да се слага таван на субсидиите в селското стопанство, тъй като всеки, който обработва над 7 хил. дка, ще бъде в неравностойно положение. "Постоянно се говори, че при големите компании има икономии от мащаба, но това са само теории, които не са валидни за българския пазар", коментира той, допълвайки, че тук фирмите имат допълнителни разходи. "Например ние имаме различни екзотични професии като охрана на продукцията, охрана на труда и т.н.", казва още Иванов.

Без особена активност

Макар че селското стопанство се смята за един от перспективните сектори за привличане на чужди инвестиции, в бранша не очакват особена активност през следващата година. Освен заради неяснотите около субсидиите проявяващите интерес към България чужди компании все още срещат редица трудности, свързани с регулации, раздробеността на земята и др. "Лош знак за инвеститорите е и понижението на перспективата по рейтинга на България", коментира още Иванов. По думите му, вместо да се облекчи административният натиск, той на практика се увеличава върху фирмите, които работят на светло.

В животновъдството очакванията са да продължи процесът на окрупняване, като има и сигнали, че фирми от други подотрасли, най-вече зърнопроизводството, ще инвестират в сектора с цел да диверсифицират бизнеса си. Освен плана за субсидиите производителите на зеленчуци пък очакват да видят програмата на правителството за възстановяване на напоителната инфраструктура в страната, която е от ключово значение за развитието на отрасъла.

Данните от последния аграрен доклад на земеделското министерство за 2012 г. показват, че брутната добавена стойност в селското стопанство е 3.63 млрд. лв. и има дял от 5.6%.

✓ Храни и лека индустрия – в очакване на нови пазари

Потреблението е свито, надеждата е в продажби зад граница

Стагниращ вътрешен пазар, надежди, насочени към експорта, трудности, борба за оцеляване, но и позитивни примери. Такава е картината при леката индустрия. Всеки един подсектор, разбира се, има своите особености. Така например износът е основният двигател за мебелната промишленост. Той поддържа и текстилния сектор, който обаче страда от липса не само на квалифицирани кадри, но на кадри въобще. На вътрешния пазар пък местните производители на храни и напитки се борят с агресивен и силно конкурентен внос. Очакванията на всички тях като цяло са за трудна година, в която продажбите зад граница ще са водещи за успеха.

Смесена картина при храните и напитките

Свитото търсене определя настроението в секторите за производство на храни и напитки. По наблюденията на мнозинството търговци стагнацията продължава в повечето подсектори и разширение на пазара не се очаква. Това важи с пълна сила за месните продукти. Производители споделят очаквания за остра конкуренция в бранша и дори възможни фалити заради високата фирмена задлъжнялост, ниската покупателна способност, сивия сектор и натиска на търговските вериги към малките производители.

Ивайло Иванов, търговски директор на "Лотос" – Димитровград, споделя и друга интересна тенденция от 2013 г., която вероятно ще продължи през 2014 г. - ниските цени на свинското месо карат потребителите да предпочитат свежото месо, а това свива продажбите на преработени продукти.

Позитивни и успешни примери в хранителния сектор все пак не липсват. Фирма "Лактина" - Баня, която произвежда закваски за млечни продукти, през 2013 г. направи успешни продажби в Китай. Компанията инвестира близо един милион евро в нови машини и отчита около 40% ръст на продажбите. И макар проектът с Китай да е в начален стадий, управителят и съсобственик на "Лактина" Георги Георгиев очаква разширение на пазарите през 2014 г. и сериозни инвестиции за отваряне на поне 200 нови магазина в Китай. Извън това Георгиев прогнозира сериозно навлизане на млечни продукти от други държави на българския пазар. Според него цената на суровото мляко ще продължи да се вдига заради недостига му не само в България. "Възможни са и фалити на мандри по тази причина, както и заради свитото търсене", казва той. Георгиев обаче вижда сериозен потенциал в предлагането и производството на пробиотици на базата на млечнокисели организми. "Лактина" отчита 40% ръст на продажбите на пробиотици през 2013 г, уточняват от дружеството.

"Кризата дава отражение върху потреблението и води до търсене на по-евтини заместители на захарта", смята търговският директор на "Захарни заводи" Красимир Добрев. Компанията, която през 2013 г. отбеляза 100 години захарен бизнес в България, въпреки това ще се бори за по-голям пазарен дял на вътрешния пазар (около 30% в момента), като планира ръст на приходите и разширяване на външните пазари през 2014 г.

Износът води мебелния бранш

След големия спад заради икономическата криза, експортът е този, който поддържа мебелния бранш. По данни на браншовата камара за първото полугодие на 2013 г. продажбата на мебели зад граница бележи годишен ръст от 13% и достига 324 млн. евро. На пазара активно работят 950 мебелни фирми, а около 240 вървят към фалит, се твърди в анализ на Българската стопанска камара. Практиката показва, че първи отпадат малките "гаражни производители", а оцеляват

по-големите предприятия, с повече финансов ресурс, които могат да си позволят известно време да работят и на загуба и успяват да си плащат банковите кредити. Понякога обаче това е за сметка на задължения към техни доставчици.

Елица Ненчева, изпълнителен директор на Браншовата камара на дървообработващата и мебелната промишленост, очаква повече възможности за нови пазари през 2014. "Има доста запитвания от чужди партньори за съвместна дейност, за смесени предприятия и производство в България", казва тя. Според нея плюсът на българските компании в сектора е в доброто съотношение разходи - качество. "Заради повишената цена на труда Китай вече не е толкова конкурентна дестинация, каквато беше преди няколко години. Освен това сроковете за доставка от Китай до Западна Европа са дълги и затова възложителите на мебели по поръчка търсят по-лесни варианти", обобщава Елица Ненчева. Тя очаква тази тенденция на завръщане да продължи и през 2014.

Мнението, че изходът е в разширяване на външните пазари, споделя и Стоян Стоянов, собственик на мебелната компания "Тедива" от Добрич, който очаква повече продажби зад граница. "Българският пазар намалява като обем и като стойност. Тенденцията на свиване не е отскоро, пазарът се сегментира", обобщава ситуацията в сектора Стоянов. Според него ще продължи и тенденцията все по-големи играчи – търговци на мебели, да завземат все по-голям дял от продажбите в страната. Сътрудничеството с тях обаче изисква инвестиции в качествено оборудване. "Голяма част от фирмите в сектора разчитат на стари технологии, но с тях освен в махалата няма къде другаде да продават изделията си", обобщава Стоянов.

Проблем за сектора е липсата на изпитателен център за мебели в страната. Сега всички изпитвания за здравина, якост, наличие на забранения формалдехид и други показатели се правят в чужбина, което оскъпява процедурата. А тя е задължителна. Друг сериозен проблем за производителите на мебели е и липсата на подготвени кадри.

Кадрови проблем и в текстилната промишленост

Поръчки от чужбина и липсата на квалифицирани изпълнители са характерни и за шивашкия и обувния бранш. "Работа има, но няма работна ръка. Ако браншът се провали, това ще е не заради липса на пазари, а заради лошия имидж, който му беше създаден и заради който сега няма кадри", твърди Валерия Жекова, управител на "Ина трейд" - търговска фирма, която доставя машини, оборудване и материали за шивашката промишленост. Според Жекова "добрите предприятия в сектора работят с пълна пара, могат и още, но няма кой да работи в тях". Очакванията са, че натискът на възложителите върху цените за изпълнение на поръчките ще продължи. "Но предимствата на страната ни – кратки срокове на доставка и качествени поръчки, засега ни помагат да задържим цените при преговорите", обобщава Жекова. За проблема с липса на хора, които имат желание да работят в шивашката индустрия, говори и Лъчезар Главинов, съсобственик на фирмата за спортни облекла "Диел". Въпреки това компанията разширява пазарите си както на Запад, така и на Изток. Не така оптимистично е настроена обаче д-р Малина Антонова, съсобственик на фирма "А.С.А. - Антон Антонов" - Петрич. "Три месеца нямахме никаква работа, сега през декември отново имаме поръчки", казва тя. Фирмата е в бранша от 2006 г. и работи с гръцки възложители.

За трудна година за целия обувен сектор заради свития вътрешен пазар, но и за очаквания за повече продажби и нови пазари в чужбина споделят от обувната компания "Колев и Колев" - София. Собственикът Иван Колев отбелязва тенденцията на завръщане на западни възложители от Далечния изток и насочване на поръчките към български обувни компании заради доброто оборудване, квалифицираните работници и все още ниската цена на труда.

И производителите на парфюмерия и козметика разчитат основно на продажбите зад граница. "Секторът не е в отлично, но е в прилично здраве", казва Димитър Георгиев, собственик на "Роза импекс" - Пловдив. През отминалата година компанията е успяла да пробие на нови външни пазари и очаква да продължи за прави това и през тази година.

✓ Годишната на централните банки

И през 2014 г. паричната политика на големите икономики ще ръководи финансовите пазари

Изминалата година беше истинско пиршество за финансовите пазари въпреки липсата на основания за това в развитието на глобалната икономика. Щатските индекси Standard and Poor's 500 и The Dow Jones Industrial Average напреднаха с по близо 30%, многократно чупейки историческите си рекорди. Показателят на сините чипове в еврозоната Euro STOXX 50 се покачи с над 17%, а германският национален индекс DAX – с над 20 на сто. Това обаче е нищо в сравнение с японския Nikkei 225, чийто годишен ръст достигна забележителните 53%. Единственият сериозен губещ през 2013 г. се оказаха инвестиралите в злато, тъй като благородният метал загуби атрактивността си като сигурен актив и отбеляза първия годишен спад от началото на века.

Евтини пари

Основен фактор за този ентузиазъм стана ултраразхлабената парична политика на централните банки от САЩ, през еврозоната до Япония, които засипаха финансовия сектор с евтини пари – дали чрез директно печатане или по-индиректни методи. Това даде на инвеститорите причина да negliжират крехката икономическа ситуация в еврозоната, която едва излезе от рецесия през второто тримесечие и все още не успява да набере скорост, както и най-бавния ръст на БВП на Китай от едно десетилетие. Най-голямата световна икономика, САЩ, започна да дава по-солидни сигнали за възстановяване през второто полугодие, но това само внесе смут сред пазарите, тъй като ниската безработица и солидният растеж в крайна сметка станаха причина Федералният резерв да вземе решение за свиване на покупките на ценни книжа от началото на 2014 г.

След финансовата криза от 2008 г. централната банка на САЩ инжектира трилиони долари в икономиката чрез програмата си за "количествено облекчаване", като в края на 2013 г. баланса ѝ вече възлизаше на 4 трлн. долара. До декември Фед продължаваше да изкупува облигации за 85 млрд. долара всеки месец, като от януари сумата спада на 75 млрд. Посочването на Джанет Йелън за наследник на Бен Бърнанке като председател на Фед за кратко успокои

пазарните играчи, че институцията ще наблегне на приемствеността и няма да бърза с ограничаването на програмата. Спадът на безработицата до петгодишно дъно разсея тези илюзии и даде смелост на Фед да действа по-рано.

Трудни решения за ЕЦБ

Същевременно Европейската централна банка (ЕЦБ) е на съвсем друга вълна и инвеститорите следят решенията ѝ не с притеснение, а с очакване – дали ще наруши табуто си и ще обмисли изкупуване на облигации, подобно на Фед. През есента на 2012 г. за пазарите беше достатъчно само уверението на президента на банката Марио Драги, че е готов "да направи всичко необходимо, за да спаси еврото". Към сегашния момент обаче банката вече наистина е направила почти всичко освен директното печатане на пари – включително свалянето на основния лихвен процент до рекордно ниското ниво от 0.25%. Това се отразява положително на финансовите пазари, но реалната икономика на еврозоната едва поддържа минимален растеж, а инфлацията остава на притеснително ниски нива, двойно под поставената от институцията цел от 2%.

Задачата на централната банка се утежнява от големите различия между отделните държави – докато икономическият мотор на региона, Германия, се справя добре, икономиката на Франция буди опасения за изпадане в поредна рецесия. Берлин също така води съпротивата срещу евентуална намеса на ЕЦБ на облигационния пазар. Според правилата на банката тя не може да купува ценни книжа директно от правителствата, но може да го прави косвено чрез банките във валутния съюз. Например чрез покупки на вторичния пазар или като ги приема като обезпечение за финансиране.

Повечето пазарни експерти очакват следващия ход на ЕЦБ да е нов пакет нисколихвени дългосрочни кредити (LTRO) или най-малкото удължаване падежа на старите. Банката предостави над 1 трлн. евро евтина ликвидност на банковия сектор чрез двата тура на LTRO през декември 2011 и февруари миналата година. Голяма част от тези пари обаче така и не стигнаха до реалната икономика, тъй като банките продължават да отпускат трудно кредити на домакинствата и бизнеса. Съвсем различно изглежда ситуацията в третата световна икономика - Япония. Когато се върна на власт в края на 2012 г., министър-председателят Шинзо Абе се зарече да печата пари, докато страната излезе от продължаващата десетилетия дефлационна спирала. Японската централна банка купува по 7 трлн. йени (68 млрд. долара) държавен дълг всеки месец и няма намерение да спира скоро. Тази политика постигна основната си цел – значително поевтиняване на йената, което създаде търкания с търговските партньори, но оказа огромна подкрепа за компаниите износители. През 2014 г. обаче предстои прилагането на най-трудната част от плана на Абе – структурните реформи, които ще са истинският тест да политиката на правителството.

Затягане или не съвсем

Докато пазарите очакват засилване на стимулите в Европа и Япония, в повечето нововъзникващи пазари, включително Бразилия и Индия, се очаква повишаване на лихвите, показват прогнозите на Morgan Stanley. Дори и след като обемът на "количественото облекчаване" в САЩ беше понижен, това няма да означава автоматично затягане на паричната политика в най-голямата световна икономика. Фед държи лихвените си нива близо до нулата от 2008 г. и няма намерение да ги променя поне до 2015 г. Марио Драги също многократно потвърди, че ЕЦБ ще поддържа ниските лихвени нива в обозримо бъдеще, същите уверения дава и Bank of England. Свиването на стимулите на Фед обаче неминуемо ще повиши лихвите на облигационните пазари, което вероятно ще обезсърчи компаниите да предприемат големи инвестиции, финансирани с дълг. Това означава, че през 2014 г. вероятно няма да сме свидетели на много мегасделки, като например тази между телекомите Verizon и Vodafone на стойност 130 млрд. долара, половината от които бяха осигурени чрез емитиране на облигации. Според прогнозата на Goldman Sachs към края на 2014 г. доходността по щатските 10-годишни ДЦК ще се е повишила до 3.25% спрямо 2.85% в края на 2013 г. Същевременно анализаторите считат, че възходът на капиталовите пазари няма да спре и Standard & Poor's 500 ще надмине границата от 1900 пункта.

✓ Накъде ще върви борсата

Прогнози за нови IPO-та и доходност до 20%

Капиталовият пазар е готов да посрещне нови компании на борсата, показва допитване до специалисти от инвестиционните среди. Според тях дефицитът на качествени емитенти ще започне да бъде запълван през 2014 г., тъй като през изминалата пазарът показа, че се е ориентирал към растеж, а участниците демонстрираха, че разполагат с ресурс и желание да подкрепят перспективни проекти. Тласък за още по-бързо развитие може да даде държавата, ако приключи бързо с приватизацията на БФБ и Централния депозитар. Специалистите се надяват и че държавата ще се вслуша в съветите им и ще качи за търговия дялове от атрактивни за инвеститорите дружества.

На пазара има свободни пари, трябва да листвания на големи компании

Камен Колчев, Председател на СД на "Елана финансов холдинг"

На капиталовия пазар има свободни пари и глад за качествени инвестиции. Самият факт, че видяхме успешно IPO, говори за това. Можем да очакваме, че и през следващата година ще има успешни публични предлагания, и то не едно. Ние самите работим по няколко проекта.

Приватизацията на борсата не е достатъчно, а необходимо условие, за да се развие пазарът. Според мен той ще продължи да се подобрява бавно, преди да върне блясъка си отпреди кризата. Необходимо е да видим листнати някои от големите компании, като "Булгаргаз", "Булгартрансгаз", НЕК, ЕСО. От една страна, това ще вкара пари в държавата, а от друга, ще даде огромен потенциал на пазара. Не на последно място, ще подобри управлението на тези дружества, защото, придобивайки публичен статут, те ще започнат да спазват стандарти, с които в момента не се съобразяват.

Песимистичният сценарий за пазара е борсата да не бъде приватизирана, политиките да продължат да не правят нищо, при което икономиката ще продължи да стагнира. Политическата несигурност прави инвеститорите много по-

предпазливи и ги насочва към други пазари, които предлагат стабилност. Институционалните инвеститори отдавна вече инвестират навън, тъй като са запълнили вътрешните си лимити.

На въпрос за това каква доходност би могло да донесе инвестирането на БФБ, през миналата година водещият индекс порасна с над 30%, но за това до известна степен допринася изкуственият ръст по някои позиции. Най-вероятно и през новата година борсата ще отчете растеж в рамките на 20%.

Водещите акции ще се представят силно, без много нови дебюти

Александър Николов, портфейлен мениджър в УД "Карол капитал мениджмънт"

Като цяло очаквам силна година за българския капиталов пазар. Основен фактор за това според мен ще бъде силното представяне на водещите акции. Ако цените вървят нагоре, това неминуемо ще предизвика и по-голям интерес, изразяващ се в по-големи обеми на търговия. Колкото до листване на нови компании и инструменти на пазара, това е малко вероятно да се случи в този начален етап на възходящия тренд, в който сме. Обикновено IPO-тата нарастват с ръста на пазара и от тази гледна точка не мисля, че има условия да видим кой знае какъв интерес от компаниите да се листват. Като цяло ликвидността на борсата е много далече от тази, която би позволила създаването на ETF (борсово търгувани фондове - бел. авт.) върху някой индекс. Но българският пазар е толкова странно нещо, че не бих се учудил, ако все пак ETF се появи - колкото и нелогично да е това.

Реалистично всеки би следвало да търси нормалната доходност за пазара на акции от порядъка на 10-12% средно на година, за развиващи се пазари - малко повече. Обикновено обаче в началото на един възходящ тренд доходността е по-висока. С оглед на това, че възходящият тренд на българския фондов пазар все още е на възраст 1 година, логично е да очакваме много по-голяма доходност през следващата година.

Приватизация на борсата от голям оператор ще е силен ход

Апостол Апостолов, Председател на надзорния съвет на Тексимбанк

Ако приватизацията на борсата и депозитара бъде успешна, това ще бъде много силен ход, защото привличането на един голям оператор, който има опит, ноу-хау и технологии, ще бъде само плюс за българския пазар. От друга страна, е много важно на кои други пазари работи този оператор и по какъв начин може да се направи синергия с местния пазар.

От гледна точка на това доколко капиталовият пазар ще бъде активен през новата година, това е пряка функция на икономиката. Когато икономиката върви добре и страната е възприемана като надеждна, тогава тя привлича чужди инвеститори, особено портфейлни инвеститори. Освен това има предпоставки за развитие чрез последните промени в Закона за колективните инвестиционни схеми. Заложените в тях борсово търгувани фондове може и да не са толкова активни в началото, но е факт, че разкриват възможности.

Не на последно място е важно какъв ще бъде материалът за търгуване. Всички се надяваме той да е качествен, за да има ликвидност и дълбочина търговията на борсата. Тук ще обърна внимание, че за големите държавни компании набирането на нужния им капитал през борсата би било много полезно. Видя се, че инвеститорите проявяват интерес. Освен това, когато една компания е публична, контролът върху нея е различен, така че може да се очаква, че набираните по този начин средства ще отиват само за инвестиционни проекти.

[Вестник Труд](#)

✓ Какво влезе в сила от 1 януари

Социални промени:

- Минималната заплата става 340 лв. Това ще повиши доходите на около 286 000 българи. 340 лв. ще получават и наетите по програми за временна заетост.
- Максималният осигурителен доход се повишава до 2400 лв. Това ще вдигне таванът на пенсиите на 840 лв., но от 1 юли.
- Майчинството за отглеждане на дете между 1 и 2 години става 340 лв. Увеличението няма да важи за заварените случаи, а само за обезщетенията, които НОИ отпуска от 1 януари 2014 г.
- Добавката за второ дете ще се увеличи на 50 лв. За първо сумата остава 35 лв.
- Максималното обезщетение, което работниците могат да получат от НОИ при фалит на работодателя, се повишава до 7200 лв.
- Условието за пенсиониране за работещите трета категория труд се замразяват. Мъжете ще се пенсионират при навършени 63 години и 8 месеца възраст и 37 години и 8 месеца стаж. За жените условията са 60 години и 8 месеца възраст и 34 години и 8 месеца стаж.
- Отпада пенсионната възраст за военнослужещи. Те ще могат да се пенсионират независимо на колко са години, ако имат 27 години стаж. 18 от тях трябва да са в армията.
- Месечната добавка за близнаци ще стане 75 лв. за всяко дете. За дете с увреждане помощта ще се повиши на 100 лв.
- Осиновителите на деца от 2 до 5 години получават правото на една година платен отпуск. Осиновителите обаче нямат право на него, ако дадат малчугана в детска градина. Този отпуск се признава за трудов стаж.

Здравни промени:

- Пенсионерите ще плащат само 1 лев от досегашната потребителска такса от 2,90 лв. за посещение при личния лекар или специалист.
- Облекчава се процедурата по подготовката за явяване пред ТЕЛК (или НЕЛК) за освидетелстване или преосвидетелстване. Лекарите в болниците ще могат да прилагат консултации и изследвания, извършени по друг повод. Така пациентите няма да се разкарват излишно и няма да се изразходват направления ненужно.
- Рецептите за медицински изделия и диетични храни вече ще се изпълняват във всички аптеки, работещи по договор със здравната каса, без значение от региона.

- Според новия рамков договор за 2014 г. лекари ще получават по-добро заплащане за някои грижи.
- От 9 лв. на 9,50 лв. се увеличава цената за диспансерно наблюдение на пациент с повече от една диагноза. Не 17 лв., а 18 лв. вече ще получава специалист за направен първичен преглед.
- За четирите различни процедури по хемодиализа ще се плаща с по 4 лв. повече.
- Процедурата за интензивно лечение е увеличена от 357 лв. на 426 лв. Повишават се и цените на 34 клинични пътеки.

Съдебни промени:

- Реорганизират се делата на гражданите срещу властта. От 6 януари влизат в сила промени в Административнопроцесуалния кодекс, с които вместо да се разхождат до София, за да съдят държавата и различните й органи, гражданите ще го правят в съда по постоянния си адрес. Това улеснение важи и за бизнеса.
- Най-голямата промяна ще е за хората, които оспорват решенията за инвалидност. Но освен тях от промяната ще се възползват и недоволните от решения на всички органи като данъчните и строителния надзор например.
- Влиза в сила и важна промяна в Гражданския процесуален кодекс. С нея се забранява на хората, които имат да вземат пари от местната власт, да запорират сметките на общините, в които те пазят парите си по европейски и международни програми. Досега често се случваше финансиране по европроекти да бъде блокирано от кредитори на общините.

Данъчни и финансови промени:

- Данъкът върху лихвите по депозитите пада от 10% на 8%
- Отпада данък общ доход от 10% за хората с трудов доход до 340 лв. на месец (облекчението реално ще се ползва през 2015 г.)
- До края на 2014 г. се удължава срокът за активиране на давността за просрочени дългове преди 1 януари 2008 г.
- До 60% намаление на местния данък за автомобилите, съответстващи на най-високите екостандарти
- В повече общини с висока безработица ще може да се ползва преотстъпването на данък печалба
- Доходите от лихви по облигации на фирмите се освобождават от данък печалба
- Въвежда се обратно начисляване на ДДС за зърното и други технически култури
- Въвеждат се ваучери с цел възстановяване на акциза върху дизела на земеделските производители
- Въвежда се касовата отчетност по ДДС
- Нови бандероли върху цигарите и алкохола

Европрограми:

- Влизат в сила новият бюджет на ЕС и новият програмен период за изразходването му. Той ще продължи до края на 2020 г. За седемте години България може да получи 15 млрд. евро от еврофондовете. Ще има седем оперативни програми - "Транспорт", "Региони в растеж", "Развитие на човешките ресурси", "Иновации и конкурентоспособност", "Наука и образование", "Околна среда" и "Добро управление".

От тях изцяло нова е програмата за образование. "Добро управление" пък обединява средствата, предназначени за администрацията, които досега бяха разделени в две програми - "Техническа помощ" и "Административен капацитет". Земеделците и малките общини ще продължат да получават средства през Програмата за развитие на селските райони.

✓ Странен скок на лихвите

Странен скок на лихвите по жилищните кредити в левове и евро през ноември регистрира Българската народна банка. Само за месец годишният процент на разходите (ГПР), който включва не само лихвите, но и таксите и комисионите, се е качил с 0,41 процентни пункта за жилищните заеми в левове, сочи лихвената статистика. Увеличението на показателя е от 7,55% на 7,96%. Така на практика се заличава поевтиняването на този вид заеми от началото на годината.

По-рязко покачване на цената се регистрира и при жилищните кредити в евро - от 7,81% на 8,24% през ноември. В този случай обаче цената се връща на нивата от предходните месеци, което значи, че най-вероятно октомврийският спад до 7,81% е бил единичен случай, на базата на временни промоции.

Необяснимите движения на цените през ноември най-вероятно се дължат на промени във връзка с изтичащи промоции. Финансовите анализатори вече отбелязаха, че за разлика от други години, в края на 2013 г. липсваха традиционните за този период на годината коледни и новогодишни промоции. "Това поведение е съвсем очаквано, предвид факта, че лихвените проценти по жилищните и потребителските кредити са се върнали на нивата отпреди кризата, а търсенето е все така слабо", коментираха от портала "Моите пари".

Все пак през ноември четири банки са удължили изтичащи промоции по жилищните кредити - SG Експресбанк, Райфайзенбанк, Алфа Банк и Банка ДСК. ПИБ излезе с нов продукт.

При потребителските кредити и депозитите се регистрира лек спад на лихвите през ноември.

Вестник Стандарт

✓ Орешарски: Умерен оптимист съм за 2014 г.

Ще насърчаваме раждането на деца, ново поевтиняване на тока не е препоръчително за енергийната ни система

Няма да пречим на фирмите - ще се разплащаме в срок по обществени поръчки, категоричен е премиерът Пламен Орешарски

- Г-н премиер, преживяхме една фатална година на разделение. Каква ще е новата за България - поредната на оцеляване или на оттласкване от дъното?

- Конфронтацията от последните четири години дава своя негативен резултат - обществото ни е фрагментирано и дезинтегрирано в опасна степен. Надявам се през следващата година да усетим първите ефекти от променените икономически и социални политики и да стартира процес на нормализиране. Очаквам опозиционните партии да

продължат агресивната кампания срещу управлението, но не мисля, че мнозинството от българите подкрепят стимулираните деструктивни процеси и улични форми на опозиционност.

- Какво е изпълнението на бюджета в края на годината? Събрани ли са планираните приходи и колко е бюджетният дефицит?

- Предварителните данни никак не са лоши. Степента на неизпълнение на приходите е свита значително спрямо прогнозите от средата на годината. По-важното е, че практически е възстановено цялото дължимо ДДС. Ако направим една аналитична сметка спрямо завареното невъзстановено ДДС в средата на годината, размерът на намалението на салдото по невъзстановеното ДДС значително надвишава неизпълнението на приходите. Тоест - ако не бяхме нормализирали процеса на възстановяване на ДДС, щяхме да преизпълним приходите. Дефицитът по консолидирания бюджет очаквам да остане в границите на законовия от 2%, вероятно малко под него.

- И БСП, и ДПС сложиха своите приоритети в бюджет`2014. Кои са вашите?

- Ще продължим изпълнението на управленската програма - насърчаване на стопанската активност, подобряване на публичните услуги, по-нататъшното изграждане и укрепване на социалните мрежи. Освен това всеки възприема действията на другите през призмата на собственото си мислене и поведение. Във всяка една от следващите четири години има избори. Следователно всички следващи бюджети ще бъдат обявявани от опозицията за предизборни!

- Изминалата година бе на дефлацията - ниски цени, свито потребление. Очакват ли тази година хората да имат повече пари, за да преборят дефлацията?

- В икономически план дефлацията е дори по-опасна от инфлацията. Има всички предпоставки през 2014 г. да се усети известно стопанско оживление. Но да не забравяме, че икономическите системи са силно инерционни и за кратко време големи промени не могат да се очакват, тоест - да запазим умерен оптимизъм. Защото бавното възстановяване на инвестициите има в основата си два фактора - обективен и субективен. Обективният е влошената външна среда, а субективният е водената икономическа и финансова политика в периода от 2009 до средата на тази година. Към тях може да добавим и нов - стремежа на опозиционните сили да представят страната ни пред света като политически и социално нестабилна. Вижте аргументите на "Standart end PoorTs" за корекцията на перспективите пред кредитния ни рейтинг - слаб икономически растеж за целия период след кризата 2010-2012 година и политическа нестабилност. Удивително е, че при тези аргументи предишните управляващи изпаднаха в див възторг, който се охлади, след като същата рейтингова агенция свали рейтинга на Европейската комисия.

- Какво е вашето послание към бизнеса - инвестиции или депозити?

- Естествено - инвестиции при внимателна преценка на степента на възстановяване на местния и външните пазари.

- През 2013 г. бизнесът масово заложи на износа. Кои са новите пазари за родните производители, за които държавата ще помогне?

- Правим усилия да разширим възможностите за експорт към трети страни, като разширим търговските представителства извън европейските държави. Очаквам експортът и инвестициите да са водещи в прогнозирания икономически растеж, колкото и скромни като цифра да е той.

- Как ще стимулирате микроикономиката?

- Като спрем да пречим на бизнеса, като разплащаме в срок изпълнените от него обществени поръчки и му връщаме своевременно дължимото ДДС. Един пример в тази насока е фактът, че в следващата година бюджетът стартира "на чисто" по отношение на невърнатото ДДС - за първи път от 2009 година насам.

- За какво не ви остана време през изминалата година?

- За отминалия период преустановихме централизирания административно-силов натиск върху бизнеса. Ускорихме разплащанията на държавата към фирмите. Правим опити за възстановяване на институционалната култура на общуване между институциите. Подготвихме редица подобрения в законовата и нормативна рамка в посока по-ефективна конкуренция, по-малки административни тежести, по-ясни и опростени правила, по-надеждна защита на потребителите, по-добра събираемост на бюджетните приходи. За илюстрация, в средата на годината приходните агенции към Министерство на финансите оценяваха вероятното неизпълнение на приходите на около 1 млрд. лева. Днес картината е значително по-оптимистична и степента на това неизпълнение е видимо по-малка. Успоредно с това подсилихме социалните акценти на политиките. Не остана време за много набелязани дейности. Значителни резерви все още останаха по отношение на събираемостта на бюджетните приходи. Предстои да се реализират структурни приспособявания в основните публични сфери.

- Има ли противоречие между премиера Орешарски и човека Орешарски по въпроса с бежанците?

- Мисля, че противоречието е друго - между хуманизма към тези хора, от една страна, и възможностите на страната ни да поеме своя дял в солидарността от гледна точка както на финансови ресурси, така и на национална сигурност.

- Смятате ли, че проектът "Южен поток" ще допринесе за постигане на по-голям икономически ръст от планирания за 2014 г. и каква точно ще бъде ролята на кабинета в проекта?

- По-активната роля на ЕК ще подпомогне координацията на позициите на държавите, които изграждат газопровода на своята територия. Ние вече имаме ангажименти от руската страна, че газопроводът ще се експлоатира в съответствие с българското, респективно с европейското законодателство.

- Възможно ли е наистина ново намаление на цената на тока?

- Възможно е, но след последното намаление не е препоръчително за устойчивостта на енергийната система. Обръщам ви внимание, че намалението на цената на тока бе направено след изборите, а не преди следващите!

- Накъде ще насочите социалната реформа тази година?

- Ще продължим политиката на насърчаване на раждаемостта и отглеждането на деца. И не поради тези или следващи избори, а заради влошаващата се демографска структура, т.е. да има кой да гласува след време.

- Готвят се пакети с промени в банковия сектор заради т. нар. бързи кредити и при антимонополното законодателство. Има ли риск обаче за тези системи?

- Какво ли не се говори по улиците. Стабилността на банковата система беше тествана и издържа във времето. Спомнете си как в 2008 и 2009 година прогнозирах, че не ни заплашва финансова криза, каквато наблюдаваме в САЩ и някои стари европейски страни. Тогава също имаше различни слухове, но е факт, че ние останахме между по-малкото европейски страни, които не похарчиха нито лев публични фондове за спасяване или капитализиране на банки. Вижте, аз познавам много добре логиката на някои от опозиционните ни лидери, според които колкото по-зле - толкова по-добре. Не мисля, че българските граждани искат лидерите им да изповядват този принцип.

- Ще се въведе ли семейното подоходно облагане?

- Въвеждането на система, при която платеният данък върху минималната работна заплата се връща на данъкоплатците, обезсмисля всякакви по-нататъшни данъчни преференции. След като целият платен данък върху най-малките доходи се връща, какво още да върнем на нискодоходните данъкоплатци. Те получават детски добавки - еквивалент на отрицателен данък. Така ангажиментът от програмата практически е изпълнен, доколкото семейното подоходно облагане се разглежда в пряка връзка с облекчаване на ниските доходи.

- С кампанията "Чудесата на България" в. "Стандарт" успя да покаже какво културно-историческо наследство има България и как могат да бъдат обединени българите. Кое е чудото на България според вас?

- Поздравления за прекрасната инициатива. В този аспект мисля не само за Цари Мали град край Белчин - чудото на България за тази година, а за богатствата от исторически забележителности, които ни нареждат на челни места поне в Европа. Фактът, че България я има толкова векове и при толкова превратни исторически периоди, ни задължава още повече да работим за нашето бъдеще.

Зорница Гаврилова

✓ МТСП заделя 69 млн. лв. повече за помощи за деца и семейства

69 милиона лева повече е предвидило Министерството на труда и социалната политика (МТСП) през тази година за изплащането на помощи за деца и семейства. За второ дете помощта става 50 лева, а за първо и трето дете сумата остава без промяна - 35 лева. Ефектът от тази мярка ще е положителен, прогнозира ресорният заместник-министър Лазар Лазаров в ефира на БНР.

"Малко повече от 282 000 деца, за които размерът на тази помощ ще бъде увеличен. Размерът на добавките за деца с увреждания също ще бъде увеличен значително", каза Лазаров.

"През последните 3 години размерът на месечните добавки за деца с трайни увреждания беше забранен на 189 лв. Ние възстановяваме определянето на този размер като 70% от минималната работна заплата и размерът на помощта ще бъде 240 лева", коментира още заместник-министърът.

✓ Ваучери за горива ще раздава земеделското министерство

Кампания за предоставяне на ваучери за горива на земеделските производители през 2014 г. стартира Министерство на земеделието. От 2 януари до 3 февруари 2014 г. в общинските земеделски служби ще се приемат заявления за тях, съобщават от министерството.

84 млн. лв. е отделената сума за ваучери, които са за компенсиране на част от разходите на земеделските производители за газьол, който се използва в производство на земеделска продукция.

Всички регистрирани земеделски производители, които обработват площи със земеделски култури и отглеждат животни, могат да се възползват от помощта на министерството. Тя ще се отпуска на два етапа в общинските земеделски служби срещу лична карта и талон за регистрация.

От министерството уточняват, че ваучерите могат да се ползват само за получаване на газьол в литри.

✓ Започва подаването на данъчни декларации

Стартира новата кампания за подаване на данъчни декларации от граждани и фирми. Тя започва в първия работен ден от 2014 година и ще продължи до края на април, съобщиха от Националната агенция по приходите (НАП).

5 % отстъпка ще получи всеки, който до 10 февруари декларира доходите си и плати своите задължения. Подалите декларация онлайн ще могат да ползват същото облекчение, допълват от НАП.

Поредността на плащане на просрочени задължения е променена от тази година. При стари задължения – главници и лихви, граждани и фирми ще могат да направят текущи плащания за погасяване първо на главниците, след което на лихвите.

Лица, получавали хонорари през последното тримесечие на 2013 година, въпреки че авансово са внесли данък, ще има да доплащат, разясниха още от НАП.

✓ 2014: Чужди капитали ще хранят борсата

Добра година предстои за Българската фондова борса (БФБ). Около това мнение се обединяват специалистите на "Карол Капитал Мениджмънт" и ръководителят на отдел "Анализи" в "ЕЛАНА Трейдинг" Цветослав Цачев. "2013 г. беше изключително добра за фондовите пазари по света включително и за БФБ. Развитието на родната борса през миналата година вещае добро начало и през 2014 г.", казват от "Карол". През 2013 г. основният борсов индекс SOFIX нарасна с близо 44%. Този ръст ни вкарва в ползрението на все повече играчи включително и на чуждестранни институционални инвеститори. От което следва, че притокът на чужди капитали към БФБ ще се засилва все повече. "Интересът към нашата борса се засили осезаемо и трайно и можем спокойно да кажем, че ако няма големи катаклизми в световната

икономика, притокът на чуждестранни пари към българския капиталов пазар ще се засилва все повече", коментират от "Карол". Успешна година за капиталовия пазар у нас предрича и Цветослав Цачев. Той обаче е на мнение, че големият ръст от 2013 г. едва ли ще се повтори в такива размери. И отбелязва, че на БФБ има компании с добър ръст на приходите и печалбите през миналата година. "Те обаче не са толкова подценени, колкото бяха преди година и представянето им ще зависи основно от постигнатите резултати през 2014 г.", казва анализаторът на "ЕЛАНА Трейдинг". "Повишаването на продажбите на тези компании е вследствие на износа и вече се виждат положителните перспективи за водещите акции. Най-перспективните книжа ще са на дружествата, които имат атрактивна оценка и реализират ръст на резултатите си", смята Цачев. И допълва, че при българските акции има достатъчно книжа, които отговарят на тези изисквания, включително и няколко от по-малките компании. Според Цачев най-важният фактор за това как ще се движат цените на акциите на дадено дружество остава способността на мениджмънта да управлява компанията в полза на акционерите. През 2014 г. основните инструменти на БФБ ще си останат акциите, предричат анализаторите на "Карол". "Не очакваме да се въведат нови инструменти, които да раздвижат и подпомогнат ликвидността на пазара. Към момента текат дискусии по създаването на първия ETF фонд в България. Борсово търгуваните фондове (ETFs - Exchange Traded Funds) следват представянето на определен индекс от ценни книжа или цените на даден пазарен сектор. Но все още има много спорни моменти по създаването на първия такъв фонд у нас", смятат от инвестиционния посредник.

Купуват злато само за дългосрочни вложения

Инвестициите в злато през 2014 г. няма да носят бързи печалби, става ясно от прогнозите на "Карол Капитал Мениджмънт" и ръководителя на отдел "Анализи" в "ЕЛАНА Трейдинг" Цветослав Цачев. "Очакваме и тази година да е негативна за ценния метал", казват от "Карол". Малко преди коледните празници цената на жълтия метал падна под 1200 долара за унция за пръв път от юни насам. Анализаторите на "Карол" смятат, че той ще продължи да поевтинява, но все пак шансовете за срив на цените до "дъното" от 800 долара през 2014 г. са нищожни. "Все по-близо сме до нова, по-дълбока корекция, която ще забави очаквания от нас спад. Така че по-разумна цел на първо време би била цена малко над 1000 долара", казват финансистите от "Карол". И допълват, че за дългосрочна покупка на благородния метал с очаквания за подновяване на тренда от последните 10 години и цени над 2000 долара е твърде рано. Мнението им донякъде подкрепя и Цветослав Цачев. Според него при златото все още е рано да се говори за формиране на дъно и за поскъпване. "Но цената му в момента е добра, за да се замисли човек и да инвестира част от спестяванията си с дългосрочен хоризонт", казва анализаторът на "ЕЛАНА". Цачев допълва, че суровините като цяло изостават от цените на акциите, защото все още има слабо възстановяване на глобалната икономика. "Лихвената политика също допринася повече за търсенето на акции, отколкото за спекулациите със злато или петрол", казва експертът.

Петролът скача до \$110

Цената на петрола вероятно ще се повиши през 2014 г. и може дори да надхвърли 110 долара за барел, сочат прогнозите на анализаторите от "Карол Капитал Мениджмънт". През последните три месеца цената на петрола беше под 100 долара. "Време е ръстът на икономиката в глобален мащаб най-после да се види осезаемо и на графиката на черното злато", категорични са специалистите. Според тях ключовото ниво е 110 долара за барел и, ако то се преодолее, можем да станем свидетели на цени от 120-130 долара. За стойности над тези обаче в "Карол" са по-скоро песимисти. Според ръководителя на отдел "Анализи" в "ЕЛАНА Трейдинг" Цветослав Цачев едва ли през 2014 г. ще станем свидетели на съществено поскъпване на петрола. "Защото това ще доведе веднага до негативни икономически ефекти", казва експертът. Той не изключва покачване на цените на черното злато, но смята, че е по-вероятно то да бъде в рамките на няколко процента или долара. "Очакваното ускоряване на икономическия растеж ще допринесе за по-добра среда за суровините и цените им ще се повишават с умерени и значително по-стабилни темпове, отколкото видяхме през последните години", казва още Цачев.

Паундът на кръстопът

Британският паунд е на кръстопът и не може да се каже в каква посока ще поеме спрямо щатския долар. В началото на 2013 г. валутната двойка британски паунд-американски долар имаше перфектен сигнал за начало на сериозен спад на паунда - към 1,35, а може би дори 1,30 долара за паунд, казват анализаторите на "Карол капитал Мениджмънт". Това обаче не се случи и двойката дори е на път да приключи годината високо над 1,60 долара за паунд. В прогнозите за предстоящото движение на валутната двойка ключовото ниво е върхът от април 2011 г. - 1,6745 долара за паунд. Ако той издържи, посоката на паунда през 2014 г. ще бъде надолу, с евентуална цел малко над 1,50 долара за паунд, смятат в "Карол". Ако пък се стигне до стойности под 1,48 долара за паунд, не е изключено спадът до 1,35-1,30 все пак да се случи може би през 2015 г., твърдят още анализаторите.

✓ Прогнози от финансови експерти за 2014 г.

Финансови експерти дадоха своите прогнози за новата 2014 г.

Би трябвало годината да е малко по-добра

Левон Хампарцумян, председател на Асоциацията на банките в България

В момента тенденцията в Европа е към възстановяване на икономическия растеж. Надявам се, че в България със закъснение от едно-две тримесечия ще можем да се включим в този процес. Има някои признаци за възстановяване и в българската икономика. Няма никакви драматични външни или вътрешни шокове. Би трябвало 2014 г. да бъде подобна или малко по-добра от 2013 г. Дали очаквам придобивания на банки през 2014 г.? При всички случаи след всяка криза има бизнеси, които оцеляват и стават по-силни от периода преди кризата. Има и други, които губят мотивация за определени пазари, и т.н. В този контекст банките не са изключение. Придобивания са възможни, но не са задължителни. Не е ключово като някакъв вид развитие в сектора.

Битка на пазара на бързи кредити

Неделчо Спасов, изпълнителен директор Easy Credit

Нашите прогнози сочат, че тенденциите на пазара на небанковите институции ще са подобни на тези от 2013 г. А именно ще бъде трудно по отношение на отпускане на кредити поради огромната конкуренция, която се е създала. Друга трудност ще бъде свързана със събираемостта на тези вземания. Смятам, че ще се повторят тенденциите от 2013 г., през която се наблюдаваше леко влошаване на събираемостта. Хората все по-трудно изплащат тези кредити. Дали пазарът ще се редуцира през 2014 г.? Докато не се наложат никакви регулаторни ограничения или рамки, в които да се движи този пазар, не очаквам това да се случи.

Взаимните фондове се връщат на мода

Деян Василев, управител на сайта "Моите пари"

Все повече разумни граждани ще инвестират част от спестяванията си във взаимни фондове, а не в обикновени депозити или спестовни сметки, защото така ще постигнат по-голяма доходност. Най-добре е около 20% от спестяванията да бъдат инвестирани в по-рискови активи. Средните нива на доходите от депозити са 2,37%, дори да са 4%. Ако човек е имал пари във взаимен фонд, щял е да постигне брутна възвращаемост. Взаимен фонд, който инвестира в борсов индекс, може да постигне доходност дори 20%, като се махнат таксите и комисионите, пак остават около 10%. През 2014 г. може да се достигне и 15% доходност.

Сега е моментът и да предоговорим кредита си с банката, от която е изтеглен, или да потърсим рефинансиране, тъй като лихвите по кредитите и по депозитите ще продължат да падат и през 2014 г. Ако законодателят иска да балансира отношенията между банките и потребителите, трябва да премахне наказателната такса за предсрочно погасяване на ипотечните кредити. Подобна такса е обоснована донякъде единствено при ипотеките с дългосрочен фиксиран лихвен процент. Няколко банки имат въведен прозрачен процент, но той не е Юрибор, плюс надбавка, а е средната цена на привлечения ресурс, т. е. цената на лихвите по депозитите служи като компонент в образуване на лихвата по кредитите и този ресурс е прозрачен, защото се публикува от БНБ на база агрегатни цифри. От друга страна, той ще бъде по-инертен от Юрибор, т.е. дори и лихвите да започнат да нарастват в някакъв момент, лихвите по депозитите ще останат по-ниски. Все повече се наблюдава борба за добри кредитополучатели, защото банките са много ликвидни.

✓ 2014: Евтини заеми свалят цените на жилищата

Падането на лихвите по кредитите ще сваля и разходите за покупка на имот. През 2014 г. цените на жилищата ще се стабилизират и се очаква сделките с недвижими имоти да се увеличат, прогнозира Евгени Василев, управител на ArcoRealEstate-България. Според него двигател за повечето покупки ще са по-изгодните ипотечни кредити, които започват да предлагат банките, както и достигнатото добро ниво на цените на имотите. Тенденцията от изминалата 2013 г. за постепенно падане на лихвите по ипотечните кредити ще продължи и през новата 2014 г., категорични са банкери и финансисти. По този начин при запазване на цените на самите имоти покупката на жилище или офис с банков заем ще излиза по-изгодно. Не може да се очаква особено поскъпване на жилищните имоти, а по-скоро стабилизиране на сегашните нива, коментира Василев. Според него все още се наблюдава ограничено предлагане на качествени имоти на пазара, но се очаква през 2014 г. постепенно да се засили обемът на новото строителство.

През 2014 г. очакваме по-малко сгради да бъдат пуснати в експлоатация, но да бъдат издадени повече разрешения за строеж, каза Василев. Той очаква и все по-голямо търсене на професионални услуги в сектора. Същата прогноза дават и от Фортън България. "И кредиторите, които влизат във владение на проблемни имоти, и новите инвеститори са наясно, че само професионалното управление може да запази и евентуално повиши стойността на активите. Тъй като за банките това не е основен предмет на дейност, те търсят компании за управление, които познават пазара и имат необходимия опит", казва Мая Балтаджиева, мениджър "Управление на имоти" във Forton. Според компанията през 2014 г. ще има възстановяване на пазарите на бизнес имоти, което ще бъде придружено с по-силен интерес към инвестиционните сделки. "През 2013 г. наблюдавахме подобрене в повечето пазарни сегменти: по-висока заетост на качествените офис сгради при стабилни наеми експанзия на международните търговски вериги и продължаващи инвестиции в производства. Това са обективни причини да очакваме по-силен интерес към инвестиционните сделки през 2014 година", коментира Михаела Лашова, изпълнителен директор на Forton. Според нея на пазара има все по-голям избор от висококачествени активи, които са подходящи за международни инвеститори, и е много вероятно подобни сделки да се сключат през тази година. Очакванията са през 2014 г. да има и повече сделки, продиктувани от свърхзадължнялост на отделни проекти или на техните инвеститори. "Българските купувачи ще останат активни в подобни случаи, особено в сектора на търговските площи", смята Лашова.

✓ Дизел без акциз и евтин метан

Отлагат поскъпване с 30 ст. на най-евтиното гориво

Акцизът на метана за автомобили ще остане без промяна през 2014 г., освен ако Брюксел не ни смърми за това. Страната ни има ангажимент да достигне минималните нива на акциза за ЕС, поради което се налага повишаване на ставката от 0,85 лв. на 5,10 лв. за 1 гигаджаул. Това би оскъпило цената на метана за автомобилите с около 0,30 лв. на килограм. Затова от Министерството на финансите поискаха от Брюксел отлагане на повишаването на акциза. Но докато чакаме отговор от Брюксел, акцизът ще остане без промяна. Ако Брюксел се произнесе против замразяването на налога за метан, то ставката ще скочи на 5,10 лева за 1 гигаджаул. По неофициални данни обаче Европейската комисия ще ни разреши метана да остане със стария акциз през цялата 2014 г.

По-евтино гориво ще ползват фермерите през 2014 г. Чрез специални ваучери те ще могат да купуват гориво без акциз за селскостопанските си машини. Ваучерите ще се разпределят между земеделските производители на квотен принцип. Тази държавна помощ за българските стопани е одобрена от Европейската комисия. Помощта е в размер до 84 млн. лв. и ще се предоставя под формата на ваучери за гориво на земеделските производители за обработени земеделски земи, използвани ливади и отглеждани животни. Очаква се 75 000 земеделски производители да получат ваучери за гориво за 2014 г.

[Вестник 24 часа](#)

✓ Българите и румънците вече могат свободно да работят в ЕС

Българите и румънците получиха правото да работят без ограничения във всички държави от Европейския съюз. Решението влиза в сила точно седем години след присъединяването им към ЕС, отбелязва "Би Би Си Рашън", цитиран от Фокус.

Временните ограничения, въведени от девет страни-членки на ЕС за България и Румъния, за да се предотврати масова имиграция, отпаднаха в първия ден на 2014 г.

Някои държави в съюза, включително Великобритания, все още се опасяват от рязък наплив на имигранти от тези две страни.

Масовата имиграция на българи и румънци е малко вероятна, пише вестник "Индипендънт". Над три милиона българи и румънци вече са напуснали родината си и са се установили в части на Европа, където намират по-добри перспективи за работа. И те няма да дойдат във Великобритания.

Българите и румънците отдавна имат неограничен достъп до трудовия пазар на 19 европейски държави. Това прави малко вероятно масовата имиграция, последвала полското приемане през 2004 година да се повтори.

Румънци и българи получиха в сряда правото да работят във всяка от 28-те страни-членки на ЕС, предаде "Дойче Веле". Девет държави отмениха ограниченията - Австрия, Белгия, Франция, Великобритания, Германия, Люксембург, Малта, Холандия и Испания.

България и Румъния се присъединиха към ЕС през 2007 г., влизайки в съюза като най-бедните държави в него.

В Германия се очаква да пристигнат около 180 000 имигранти, според последните данни. Все пак промяната предизвика и някои опасения, че т. нар. „социални имигранти" ще търсят достъп до социалните грижи в по-богатите държави.

Снощи се увеличиха опасенията от ръст на престъпността, след като орди румънци и българи изкупили всеки билет за самолет или автобус до Великобритания, пише вестник Daily Star. Вратите на Великобритания са отворени за всеки от двете държави от полунощ, след като отпаднаха европейските ограничения.

Полицейски експерти прогнозирали нова „вълна на престъпност", след като страната вече се бори с наплива на чуждестранни престъпници.

Шокиращи данни показват, че източноевропейците вече са оглавили класациите на престъпността, дори преди Великобритания да отвори границите си за милиони от двете държави. Почти 1000 румънци са били арестувани от полицията в само едно графство през последните три години.

Британски компании вече търсят румънци да работят за тях като главни готвачи, болногледачи, акушерки и дори стриптизийки, след като ограниченията за британския трудов пазар отпаднаха от днес, пише вестник "Дейли Мейл". Британските работодатели рекламират близо 5000 работни места в румънски сайт за заетост, който твърди, че е помогнал на 160 000 румънци да си намерят работа в Западна Европа.

Мнозина смятат, че нискоквалифицираната работа в страната ще им осигури „ежедневни средства", а според други английският език „не е задължителен".

Работниците от Румъния и България ще могат да работят свободно във Великобритания, след като временните ограничения бяха отменени по правилата на ЕС.

[investor.bg](#)

✓ С по-висока минимална заплата и по-ниски цени на тока започва 2014 г.

Увеличаването на възрастта за пенсиониране и стажът за трета категория труд се замразява за една година

От днес минималната работна заплата се вдига от 310 на 340 лева. Обезщетение за отглеждане на дете от 1 до 2-годишна възраст също ще бъде 340 лева. От 1 януари и размерът на майчинството ще бъде изчисляван по нов модел в сравнение с досега. За първата година той ще зависи от доходите на родителя само за година и половина назад. Досега парите за майчинство зависеха от доходите на родителя за две години назад. Промяната няма да важи само за тези, на които 45-дневният болничен преди раждане е започнал през 2013.

Изчисленията сочат, че родителите ще получават с около 13 лева повече от година по-рано. За бюджета на Осигурителната институция това е допълнителен разход от 3,5 милиона лева годишно. Що се отнася до втората година от майчинството - парите, които държавата изплаща, не зависят от това кога е започнал отпускът за отглеждане на детето. Сумата се фиксира в закона и през 2014 тя ще е 340 лева на месец. Парите ще ги получават всички, които ползват този отпуск без значение дали втората година е започнала преди или след 1 януари.

От днес влиза в сила и новото намаление на цените на тока. Нощната тарифа пада с до 10%, а дневната с до 1%.

От 2014 г. билетите за БДЖ поскъпват с около 5%. За железниците новата година започва с нови тарифи и ново разписание. Най-много ще поскъпнат билетите за експресните влакове, но ще има и влакове, за които няма да има никакво увеличение.

За една година се замразява възрастта за пенсиониране и стажът за трета категория труд. От 1 юли пенсиите ще се актуализират по т.нар. швейцарско правило - с 50% от осигурителния доход и 50% от инфлацията.

Минималната пенсия ще се увеличи с 4,50 лв. от 1 юли 2014 г. От 1 януари до 30 юни тя ще е 150 лв., а от 1 юли до 31 декември – 154,50 лв. Максималната пенсия става 840 лв. от юли тази година.

На 2 януари, в първия работен ден на новата година, стартира и кампания за подаване на данъчни декларации от граждани и фирми. Тя ще продължи до края на април. Всеки, който до 10 февруари декларира доходите си и плати задължението си, получава 5% отстъпка. Същата ще ползват и всички, подали декларация онлайн.

Гражданите и фирмите получават още една година преходен период за отписване на задължения към държавата с изтекъл срок за плащане преди 1 януари 2008 г. Ако гражданите не отпишат старите задължения, от 2015 г. те ще бъдат прихванати автоматично, независимо че са с изтекла давност.